

Konkurrensverkets organisation vid en utökad beslutanderätt

REGERINGSUPPDRAG

Konkurrensverket
Stockholm, april 2020

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	7
2 Konkurrensverkets organisation och tillsynsverksamhet	9
2.1 Konkurrensverkets organisation	9
2.2 Konkurrensverkets tillsynsverksamhet på konkurrensområdet	11
3 Internationella rekommendationer inom området	20
3.1 Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD.....	20
3.2 Internationella konkurrensnätverket, ICN.....	22
4 Konkurrensmyndigheter inom EU	26
4.1 Modeller för beslutsfattande inom EU.....	26
4.2 Sammansättning och tillsättning av beslutsfunktioner hos konkurrensmyndigheterna inom EU med beslutanderätt om sanktionsavgifter.....	28
4.3 Interna åtgärder och förfaranden för att stärka objektivitet och rättssäkerhet.....	32
4.4 Urval av jämförbara konkurrensmyndigheter	34
4.5 Några iakttagelser vid en jämförelse med andra konkurrensmyndigheter inom EU.....	36
5 Myndigheters ledningsform och beslutsfattande	37
5.1 Inledning	37
5.2 Ledningsformer	38
5.3 Särskilda beslutsorgan	40
6 Inhämtade synpunkter från myndigheter och andra externa intressenter	44
7 Rättssäkerhetskrav att beakta vid en utökad beslutanderätt	46
7.1 Rättslig reglering och praxis.....	46
7.2 Sammanfattande slutsatser.....	50
8 Överväganden avseende hur Konkurrensverket bör organiseras om myndigheten ges utökad beslutanderätt i sanktionsfrågor	52
8.1 Utgångspunkter	52
8.2 Genomförda och planerade åtgärder för att stärka den interna kvalitetssäkringen.....	54
8.3 Styrelsemyndighet	56

8.4	Beslutsorgan med intern sammansättning.....	58
8.5	Särskilt beslutsorgan med delvis extern sammansättning.....	59
8.6	Sammanfattande bedömning.....	66
9	Konsekvensanalys.....	69
9.1	Interna genomförda och planerade förändringar	69
9.2	Ett externt beslutsorgan	69
10	Författningsförslag.....	71
Bilaga 1	73
Bilaga 2	76

Sammanfattning

Konkurrensverket har fått i uppdrag av regeringen¹ att undersöka om ett genomförande av förslaget om utökad beslutanderätt i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift föranleder organisatoriska förändringar inom myndigheten. I det har ingått att se över den interna beslutsfunktionen och uppdelningen mellan utredande och beslutande funktioner i myndighetens tillsynsverksamhet i syfte att säkerställa en rättssäker ordning. I uppdraget har också ingått att redovisa relevanta rekommendationer inom området, t.ex. från OECD och hur andra jämförbara konkurrensmyndigheter inom EU har löst frågan.

Konkurrensverket har vid sina överväganden beaktat för- och nackdelar med olika organisationsformer samt även hur andra myndigheter som fattar beslut i olika frågor, bl.a. om sanktionsavgifter, är organiserade. Vidare har synpunkter särskilt inhämtats från Statskontoret. En informell konsultation har även skett med Europeiska kommissionens generaldirektorat för konkurrens.

När det gäller relevanta rekommendationer på området finns det i nuläget inga formellt antagna rekommendationer av OECD på konkurrensområdet som rör rättssäkra konkurrensförfaranden. Vikten av rättvisa och transparenta konkurrensförfaranden, t.ex. genom en intern uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner eller andra förfaranden för kontroll och maktfördelning (s.k. checks and balances), har dock lyfts fram vid flera rundabordsamtal. Det har vid samtalen även fokuserats på vanligt förekommande principer och förfaranden för att stärka rättssäkerhet med mera.

Det internationella konkurrensnätverket (ICN) har antagit ett ramverk med övergripande principer för rättvisa konkurrensförfaranden som över 70 konkurrensmyndigheter, däribland Konkurrensverket, har anslutit sig till. Ramverket innehåller inte några principer som berör institutionella modeller för beslutsfattande utan fastställer grundläggande principer och åtgärder för att säkerställa att konkurrenstillsynen utförs på ett rättvist och effektivt sätt. Ramverkets principer återfinns mer detaljerat i en icke-bindande ICN-rekommendation om effektiva och rättvisa utredningsförfaranden.

Konkurrensverket har för detta uppdrag inhämtat uppgifter från de nationella konkurrensmyndigheterna inom EU. Av den information som verket fått framgår att myndigheterna med beslutanderätt är organiserade på olika sätt. Vissa (sex av myndigheterna) har en s.k. enhetlig modell, som innebär att det finns en integrerad administrativ hierarki vid myndigheten, alltså ingen uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner. Andra (15 nationella myndigheter och Europeiska kommissionen) har en s.k. icke-enhetlig modell där det finns en uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner.

¹ Regeringsbeslut den 13 februari 2020, dnr N2020/00320/MK.

Konkurrensverket har också särskilt kontaktat några svenska myndigheter som åtminstone delvis är jämförbara med Konkurrensverket. Myndigheterna leds i vissa fall av en styrelse och i andra fall av en generaldirektör, ibland med stöd av ett insynsråd. Vid någon myndighet finns ett särskilt beslutsorgan. Ledningen fattar i de allra flesta fallen de beslut myndigheten har befogenhet att fatta, i flera fall handlar det om sanktionsavgifter. Besluten fattas alltså i vissa myndigheter i kollegial form och i andra myndigheter av en ensam beslutsfattare.

Konkurrensverket konstaterar vidare att det av vad som framkommit inte finns någon enhetlig organisationsform när det gäller hur den utredande och beslutande verksamheten ordnats, utan att det av olika skäl skiljer sig åt mellan myndigheterna.

Konkurrensverket har vid en analys av vad som krävs vid en utökad beslutanderätt dragit slutsatsen att de internationella och nationella krav som ställs i fråga om rättssäkerhet uppfylls. Konkurrensverket har genomfört och håller på att genomföra ett antal åtgärder inom ramen för det kontinuerliga utvecklingsarbetet och anser att det inte finns några rättsliga skäl som föranleder en ändrad beslutsordning. Konkurrensverket kommer även att vidta ytterligare åtgärder, bl.a. avseende den interna kvalitetssäkringen, vilka kommer att genomföras oavsett om myndigheten ges utökad beslutanderätt i sanktionsfrågor eller inte. Exempelvis ska en ny funktion inrättas som är helt skild från den utredande verksamheten som ska ha till uppgift att ansvara för frågor relaterade till parternas processuella rättigheter under utredningen och för de muntliga förfarandena. Vidare kommer en del av organisationen som inte har varit involverad i utredningen tidigare att granska utredningens överväganden och förslag till beslut, inklusive eventuella sanktioner, innan ett slutligt beslut fattas. I detta ingår att kritiskt och aktivt ifrågasätta samt identifiera eventuella svagheter i beslutsförslaget. Därigenom tillförs ytterligare ett perspektiv inför myndighetens ställningstagande utöver befintliga beredningsprocesser. Konkurrensverket avser även att införa interna tidsfrister där avvikelser endast kan ske efter godkännande av generaldirektören eller av den som denne utser. Syftet är att säkerställa att utredningarna bedrivs effektivt och i enlighet med fastställda tidsplaner.

Det har vid olika tillfällen, bl.a. i vissa remissinstansers svar på betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket,² framförts att Konkurrensverket vid en utökad beslutanderätt borde ledas av en styrelse som fattar besluten. Konkurrensverket anser emellertid att ett byte av ledningsform inte är ändamålsenligt.

För det fall regeringen av andra än rättsliga skäl skulle anse att Konkurrensverkets beslut ska fattas av ett kollegialt beslutsorgan, förordar Konkurrensverket att ett särskilt beslutsorgan inrättas. Ett sådant beslutsorgan bör bestå av myndighetschefen och två externa ledamöter.

² SOU 2016:49.

1 Inledning

Regeringen beslutade den 30 april 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda förutsättningarna för att ge Konkurrensverket utökad beslutanderätt om sanktioner och i frågor om företagskoncentrationer. Syftet med utredningen var att analysera förutsättningarna för, samt behovet och lämpligheten av, att ge utökad beslutanderätt till Konkurrensverket.

I betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket¹ föreslogs att Konkurrensverket skulle ges en utökad beslutanderätt i ärenden om konkurrensskadeavgift och i frågor om företagskoncentrationer.

I den efterföljande propositionen Ändringar i konkurrenslagen² föreslog regeringen att Konkurrensverket skulle få besluta i frågor som rör företagskoncentrationer. Regeringen bedömde att den ordning som dittills tillämpats där myndigheten haft både en utredande och en beslutande roll hade fungerat väl och uppfyllde de krav på rättssäkerhet som bör ställas. Regeringen delade därför inte uppfattningen bland flertalet remissinstanser att rättssäkerhetsskäl talar mot en ordning som innebär att Konkurrensverket både utreder och prövar anmälda företagskoncentrationer.³

I departementspromemorian Konkurrensverkets befogenheter⁴ föreslår Näringsdepartementet att Konkurrensverket i första instans ska få besluta om konkurrensskadeavgift och utredningsskadeavgift. Vidare anser departementet att ställningstagandet i ovan nämnda betänkande om att verket bör fortsätta att vara en enrådighetsmyndighet behöver övervägas ytterligare. Det anges att det därför i samband med beredningen av promemorian pågår ett arbete i Regeringskansliet med att hitta former för hur Konkurrensverkets beslutsfattande funktion, så långt det är möjligt, organisatoriskt och personellt kan skiljas från den utredande verksamheten. Promemorian har remitterats och yttrande över förslagen ska lämnas senast den 12 maj 2020.

Konkurrensverket fick genom ett beslut av regeringen den 13 februari 2020⁵ i uppdrag att undersöka om ett genomförande av ett förslag om utökad beslutanderätt i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift föranleder organisatoriska förändringar för Konkurrensverket.

¹ SOU 2016:49

² Prop. 2017/18:15

³ A.a. s. 25

⁴ Ds 2020:3.

⁵ Dnr N2020/00320/MK

I den här rapporten redovisar Konkurrensverket sina överväganden i fråga om den interna beslutsfunktionen och uppdelningen mellan utredande och beslutande funktioner i verkets tillsynsverksamhet. Konkurrensverket redovisar även relevanta internationella rekommendationer inom området och hur andra jämförbara konkurrensmyndigheter inom EU har löst frågan. Vidare redovisas de författningsförslag som är nödvändiga samt kostnader och andra konsekvenser, särskilt verksamhetsmässiga, ekonomiska och personella, som föranleds av Konkurrensverkets förslag.

2 Konkurrensverkets organisation och tillsynsverksamhet

2.1 Konkurrensverkets organisation

Konkurrensverket är förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor och tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen.⁶ Konkurrensverket leds av en generaldirektör och är en enrådsmyndighet.⁷ Generaldirektören är den som ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt. Generaldirektören ska även besluta om en arbetsordning och i den bestämma de närmare föreskrifter som behövs för bl.a. beslutsorganisation och delegering av beslutanderätt.⁸ Det är endast generaldirektören som har en formell rätt att fatta beslut för Konkurrensverkets räkning vid tillämpning av konkurrensreglerna.

Enligt nu gällande arbetsordning har Konkurrensverkets chefsjurist ett övergripande ansvar för juridiska frågor och chefsekonomen ansvarar för ekonomisk analys. Chefsekonomen leder även Chefsekonomenheten och chefsjuristen ansvarar för Rättsenheten. Konkurrensverkets utvecklingschef ansvarar för övergripande metod- och utvecklingsfrågor.

Tillsammans med ställföreträdande generaldirektören utgör chefsekonomen, chefsjuristen och utvecklingschefen ett särskilt stöd till generaldirektören i verksövergripande frågor.⁹

Konkurrensverket är organiserat i tio enheter: Enheten för karteller och förvärv, Enheten för marknadsmissbruk, Enheten för otillåtna direktupphandlingar, Enheten för allmän upphandlingstillsyn, Enheten för analys och forskning, Chefsekonomenheten, Rättsenheten, Enheten för kommunikation och it, Enheten för verksjuridik och internationella frågor samt den Administrativa enheten.¹⁰ Generaldirektören, ställföreträdande generaldirektören, utvecklingschefen, chefsjuristen och chefsekonomen bildar tillsammans med övriga enhetschefer Konkurrensverkets chefsgrupp som träffas regelbundet.¹¹

⁶ 1 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

⁷ 11 och 15 §§ förordningen med instruktion för Konkurrensverket, jämförd med 2 § myndighetsförordningen (2007:515).

⁸ 4 § myndighetsförordningen (2007:515).

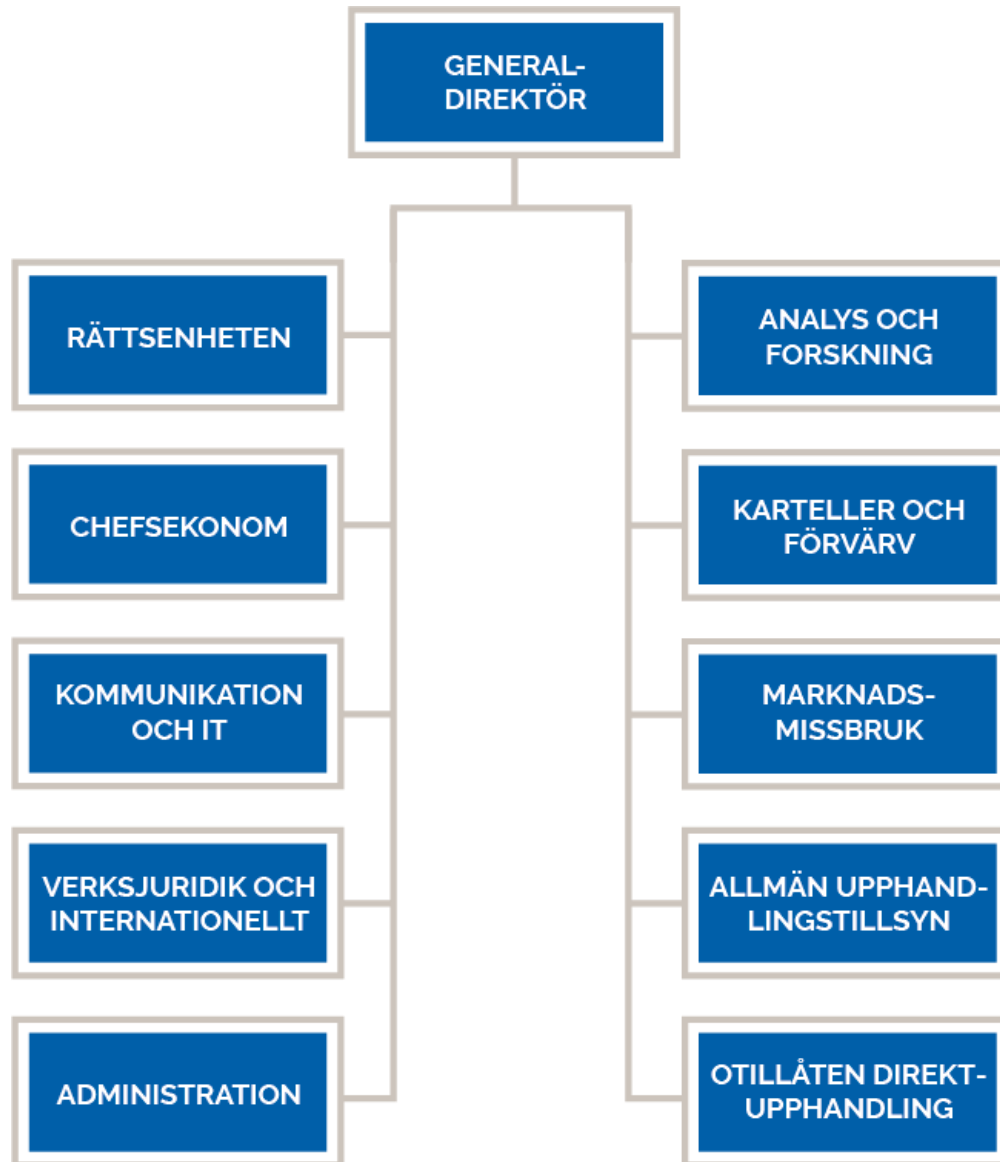
⁹ 3 § Konkurrensverkets föreskrifter om arbetsordning.

¹⁰ 4 § Konkurrensverkets föreskrifter om arbetsordning.

¹¹ 5 § Konkurrensverkets föreskrifter om arbetsordning.

Figur 1 är en översikt av Konkurrensverkets organisation.

Figur 1

2.2 Konkurrensverkets tillsynsverksamhet på konkurrensområdet

I de flesta fall inleds Konkurrensverkets utredningsarbete vid en särskild funktion¹² som hanterar externa tips och förfrågningar. Tipsfunktionen utför även omvärldsbevakning och spaning. Inom funktionen genomförs en första bedömning av inkomna tips och utredningsuppslag. Efter en förstudie föredrar funktionen utvalda ärenden, vilket huvudsakligen sker vid veckovisa s.k. prioriteringsmöten. Vid prioriteringsmötena deltar bl.a. chefer från tillsynsenheterna samt chefsekonomen och chefsjuristen eller tjänstemän som dessa utser från sina respektive enheter.

Vid den inledande bedömningen av ett ärende beaktas Konkurrensverkets prioriteringspolicy.¹³ Om förutsättningarna utifrån denna inte är uppfyllda för en djupare utredning skrivs ärendet av. Om ärendet enligt prioriteringsbedömningen däremot ska utredas djupare förs ärendet över till någon av verkets tillsynsenheter.

När det är fråga om ärenden gällande konkurrenstillsyn finns två enheter som hanterar dessa: Enheten för karteller och förvärv och Enheten för marknadsmissbruk. På enheterna fördjupas utredningen av ärendena.

2.2.1 Hur utredningsarbetet bedrivs och dokumentation av detta

Konkurrensverkets fördjupade konkurrenstillsynsutredningar organiseras i projektform. Projekten läggs upp enligt en internt fastlagd processtruktur. Utgångspunkten är att en beställare initierar projektet och utser projektägare och projektledare. Det är projektägaren som beslutar om och ansvarar för projektets utformning och projektledaren som driver projektet framåt. Projektägaren har i regel ett chefs- eller funktionsansvar på den tillsynsenhet som är ansvarig för att utreda ärendet. Initialt fastställs en projekt- och tidsplan som bl.a. säkerställer rätt bemanning för projektets genomförande. Utredningsaktiviteter identifieras och fastställs i en aktivitetsplan. Projekt- och aktivitetsplanen uppdateras vid behov under utredningens gång.

Ett framträdande syfte med att bedriva utredningarna i projektform är att det medför ett stort utrymme att med hänsyn till aktuella förhållanden i varje enskild utredning och vid varje enskild tidpunkt tillsätta erforderlig kompetens för den aktuella uppgiften. Detta bidrar till ett effektivt utnyttjande av myndighetens resurser.

Hur många personer som är involverade i utredningsarbetet och hur lång tid ett ärende är under handläggning varierar beroende på ärendets komplexitet. Även ärendets art påverkar utredningsarbetet. När det t.ex. gäller prövningar av företagskoncentrationer gäller särskilda tidsfrister som föreskrivs i 4 kap. 11 och 13 §§ konkurrenslagen (2008:579), KL.

¹² Enheten för kommunikation och it ansvarar för myndighetens samlade funktion för hantering av externa tips och förfrågningar.

¹³ Konkurrensverkets prioriteringspolicy för tillsynsverksamheten, beslut den 12 februari 2020, dnr 581/2019.

Under projektets gång genomförs löpande avstämningar av olika slag som bl.a. kan avse projektarbetets fokusering och inriktningar. Regelbundet genomförs avstämningar med ansvariga enhetschefer och projektägare. När behov uppkommer kan även särskilda rättsfrågor behöva avhandlas vid avstämningsmöten. Vid sådana avstämningsmöten deltar i normalfallet chefsjuristen och erfarna medarbetare från Rättsenheten. När verksjuridiska frågor uppkommer under handläggningen, exempelvis sekretessfrågor och andra rättsfrågor som avser olika utredningsåtgärder, bistår Enheten för verksjuridik och internationella frågor med särskild rådgivning. Även särskilda ekonomiska frågeställningar avhandlas vid behov vid avstämningsmöten inom ramen för projektarbetet varvid i normalfallet chefsekonomen och medarbetare från Chefsekonomenheten deltar. När det finns behov av kontakter med Europeiska kommissionen (kommissionen) eller andra konkurrensmyndigheter inom EU inom ramen för utredningen involveras den internationella funktionen vid Enheten för verksjuridik och internationella frågor.

I projekten finns det även utrymme att påkalla ett formellt samråd med generaldirektören. Det kan t.ex. handla om mer strategiska vägvalsfrågor eller frågor som är av principiell karaktär. Vid sådana samråd deltar utöver generaldirektören, projektägaren och projektgruppen, normalt även chefsjuristen och chefsekonomen. Också chefer och medarbetare från andra enheter som har värdefull expertis kan närvara. Det är projektägaren som avgör om det finns skäl att anmäla ett ärende till en samrådsföredragning med generaldirektören.

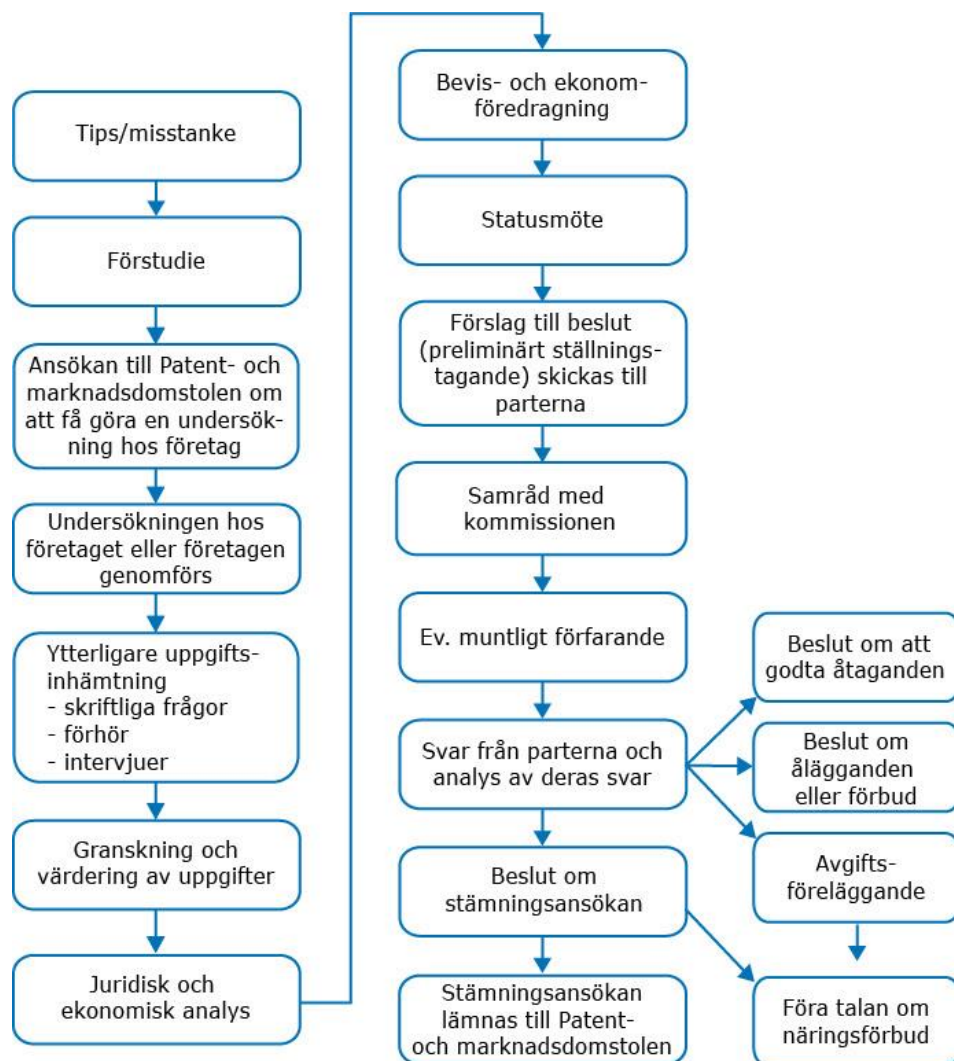
Vissa av Konkurrensverkets tillsynsutredningar är mycket omfattande när det gäller såväl utrednings- och bevismaterial som när det gäller antalet utredare och andra tjänstemän som är involverade i utredningen. Även de ekonomiska och rättsliga bedömningarna kan ofta karaktäriseras som komplexa. Detta innebär att utredningstiderna ibland kan bli långa och det förekommer att utredningar läggs ner även i ett sent skede efter en samrådsföredragning. Motivet kan vara att det inte har framkommit tillräckliga bevis för att utreda ärendet vidare eller att ett företag har upphört med ett ifrågasatt beteende. Det förekommer även att ärenden avslutas redan efter granskning och analys av utredningsmaterialet eller efter bevis- och ekonomiföredragningen (se avsnitt 2.2.2). Vidare kan Konkurrensverket av olika skäl avsluta delar av utredningen, t.ex. besluta att inte längre fortsätta en utredning i förhållande till ett eller flera av de företag som utretts inom ramen för ett visst ärende.

Konkurrensverkets utredningar dokumenteras enligt en fastlagd struktur i en s.k. utredningspromemoria (UPM). UPM upprättas utifrån bestämda, detaljerade mallar för respektive utredningsslag. I UPM dokumenteras kontinuerligt den kunskap som projektgruppen tillägnat sig och värderingar görs av denna kunskap. I normalfallet är en UPM uppdelad i en faktadel, en bedömningsdel, en påföljdsdel och en loggbok. I UPM redovisas alla relevanta omständigheter, både sådana som talar för och sådana som talar emot den misstänkta överträdelsen. I UPM redovisas också argument både för och emot de slutsatser som dras och vilka avvägningar och

vägval som har gjorts. Delar av UPM kan, vid sidan om utkast till stämningssökan eller utkast till beslut om ingripande på annat sätt eller om avskrivning, vara en del av underlaget inför beslut av generaldirektören.

I figur 2 nedan visas översiktligt olika moment i en utredning från det att ett tips inkommer till dess att slutligt beslut meddelas. Som delvis framgått av redogörelsen ovan aktualiseras inte alltid samtliga moment i en utredning. Å andra sidan tillkommer i många ärenden ytterligare moment som inte framgår av figuren, t.ex. interna avstämningar och samråd eller statusmöten med parterna i andra skeden av utredningen.

Figur 2

Som framgår av figur 2 kännetecknas utredningsprocessen av ett antal moment som bidrar till att säkerställa god kvalitet och fullgoda beslutsunderlag. Nedan utvecklas särskilt några sådana utredningsmoment.

2.2.2 Bevis- och ekonomiföredragning

Bevis- och ekonomiföredragning genomförs i den senare delen av utredningen och är ett internt kvalitetssäkringsförfarande inom myndigheten. Syftet är att projektgruppen ska inhämta synpunkter på innehållet i utredningen från erfarna tjänstemän som tidigare inte har deltagit i det faktiska utredningsarbetet. Bevis- och ekonomiföredragningen är således inte en del av utredningsarbetet, utan utgör en kvalitetssäkring inför beslutsfattandet.

Vid föredragningen deltar projektgruppen, projektägare och i förekommande fall funktionsansvarig för företagskoncentrationer samt chefsjuristen och chefsekonomerna. Härutöver deltar erfarna medarbetare från Chefsekonomheten respektive Rättsenheten vars huvuduppgift är att lämna en värdering av den bevisning och analys som projektgruppen och projektägaren/enhetschefen redovisat till stöd för uppfattningen att det föreligger en överträdelse eller att det finns grund för ett förbudsbeslut mot en företagskoncentration.

Inför bevis- och ekonomiföredragningen delas ett skriftligt arbetsmaterial som normalt består av projektgruppens utkast till stämningsansökan, beslut om åläggande eller förbudsbeslut mot en företagskoncentration med tillhörande bevisning och andra relevanta handlingar. Vid bevis- och ekonomiföredragningen presenterar projektgruppen sin utredning, analys och framtagna bevisning. Även invändningar och svagheter presenteras tydligt.

Utsedda erfarna medarbetare från Chefsekonomheten respektive Rättsenheten, som tidigare inte har deltagit i utredningsarbetet, svarar för att lämna en skriftlig återkoppling till projektgruppen. I återkopplingen redovisas hur de ser på utredningsmaterialet och den bevisning och analys som har presenterats samt förslaget till beslut eller stämningsansökan.

Projektgruppen har därefter att beakta och omhänderta lämnade synpunkter inför kommande samråd med generaldirektören i frågan om det finns skäl att tillställa parterna ett utkast till stämningsansökan respektive utkast till beslut om åläggande eller förbud, eller om ärendet ska skrivas av. Återkopplingen ingår i det skriftliga delningsunderlaget inför samrådet med generaldirektören.

2.2.3 Statusmöten med parterna

I alla större konkurrenstillsynsutredningar erbjuds parterna s.k. statusmöten. Sådana möten har det huvudsakliga syftet att informera part om den senaste utvecklingen i utredningen och vad som händer framöver samt redovisa Konkurrensverkets preliminära bedömningar. Mötena syftar således till ökad transparens och öppenhet i tillsynsutredningarna.

Statusmöten medför en möjlighet för projektgruppen att på ett mer informellt sätt informera parterna om var i handlägningsprocessen ett ärende befinner sig. Parterna får också möjlighet att ställa frågor och reagera direkt på den information som ges. Statusmöten genomförs normalt på enhetsnivå. Ofta genomförs statusmöten flera gånger under en utredning och parterna får på så sätt kontinuerligt information om utredningen och den tidsmässiga planeringen.

En utredning som inriktas mot att tillställa parterna ett beslutsutkast för synpunkter (se avsnitt 2.2.5) föregås så gott som alltid av ett statusmöte.

2.2.4 Samråd med Europeiska kommissionen

I ärenden som rör misstänkta överträdelser av konkurrensreglerna där även EU:s konkurrensregler kan vara tillämpliga, dvs. artiklarna 101 och 102 i fördraget om europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget, rådgör Konkurrensverket med Europeiska kommissionen (kommissionen) innan ett beslut fattas.

I syfte att säkerställa en enhetlig tillämpning av EU:s konkurrensregler ger artikel 11.4 i förordning 1/2003¹⁴ de nationella konkurrensmyndigheterna en formaliserad möjlighet att rådgöra med kommissionen innan ett beslut fattas. Enligt samma artikel ska en nationell konkurrensmyndighet, senast 30 dagar innan den fattar ett beslut, underrätta kommissionen genom att översända ett utkast till beslut och en sammanfattning av ärendet. Vanligtvis görs beslutsutkastet tillgängligt även för de andra nationella konkurrensmyndigheterna inom ramen för det europeiska konkurrensnätverket European Competition Network, ECN, i vilket såväl de nationella konkurrensmyndigheterna som kommissionen är medlemmar.

Skyldigheten att underrätta kommissionen gäller vid beslut om åläggande om att upphöra med en överträdelse, godkännande av åtaganden eller återkallelse av ett undantag enligt en förordning om gruppundantag. Underrättelseskyldigheten avser även utkast till beslut eller stämningsansökan om konkurrensskadeavgift.¹⁵ De nationella konkurrensmyndigheterna kan även välja att underrätta varandra om beslut i andra typer av ärenden, exempelvis beslut om interimistiska åtgärder.¹⁶

Kommissionen har en tidsfrist på 30 dagar under vilken den får återkomma med eventuella synpunkter på beslutsutkastet. Synpunkterna som kommissionen lämnar kan vara av teknisk karaktär, men kan ibland också innehålla förslag om att konkurrensmyndigheten bör omvärdera sitt resonemang kring vissa påståenden.¹⁷ Kommissionens synpunkter är inte bindande men är av mycket stort värde för de nationella konkurrensmyndigheternas utredningar.¹⁸ Utöver den formella konsultationen med kommissionen förekommer det regelmässigt att Konkurrensverket i pågående utredningar samarbetar och rådgör med tjänstemän på direktoratet för konkurrens vid kommissionen och med andra nationella konkurrensmyndigheter inom ramen för ECN.

Skyldigheten att underrätta kommissionen liksom övrig samverkan som sker inom ramen för ECN tillför ytterligare en nivå av kvalitetssäkring av Konkurrensverkets beslut.

¹⁴ Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget ("förordning 1/2003").

¹⁵ SOU 2006:99 s. 160 och s. 337–338.

¹⁶ Artikel 11.5 i förordning 1/2003.

¹⁷ Punkt 241 i kommissionens arbetsdokument Tio år av antitrustregler enligt rådets förordning 1/2003, SWD(2014) 230/2.

¹⁸ Punkt 241 i kommissionens arbetsdokument Tio år av antitrustregler enligt rådets förordning 1/2003, SWD(2014) 230/2.

2.2.5 Tillgång till akten och tillfälle att yttra sig över beslutsutkast

Innan Konkurrensverket väcker talan om konkurrensskadeavgift mot ett företag ska företaget i enlighet med 3 kap. 5 § tredje stycket KL ges tillfälle att yttra sig över verkets utkast till stämningsansökan. På motsvarande sätt ska Konkurrensverket i enlighet med 3 a § konkurrensförordningen (2008:604) översända ett utkast till beslut om förbud eller åläggande i koncentrationsärenden till den som avses med beslutet. Även av 25 § förvaltningslagen (2017:900) följer att Konkurrensverket, om det inte är uppenbart obehövligt, ska underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att yttra sig innan verket fattar ett beslut. Konkurrensverkets skyldigheter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

I alla utredningar som avslutas genom förbud, åläggande eller stämningsansökan har Konkurrensverket som rutin att skicka ett beslutsutkast till de företag som förbudsbeslutet, åläggandet eller ansökan riktar sig mot, dvs. även när det inte är ett uttryckligt lagkrav enligt vad som anges i föregående stycke. På så sätt får berörda företag tillfälle att yttra sig innan verket fattar ett beslut. I utkastet till beslut eller stämningsansökan görs hänvisningar till de aktbilagor som Konkurrensverkets ställningstagande i huvudsak vilar på.

Senast i samband med att företagen får del av utkastet till stämningsansökan, utkastet till beslut om åläggande eller utkastet till beslut om förbud eller åläggande i koncentrationsärenden får de också del av utredningsakten och de aktbilagor som utkastet hänvisar till. I den utsträckning som det inte föreligger sekretess enligt OSL kan företagen få del av handlingar som tillförts ärendet även i ett tidigare skede under utredningen. Konkurrensverket strävar, så långt det är möjligt med hänsyn till sekretess, efter att ge så hög grad av transparens som möjligt tidigt under utredningarna.

Möjligheten för parter att yttra sig över Konkurrensverkets preliminära ställningstagande bidrar till att den slutliga bedömningen blir allsidig och objektiv.

2.2.6 Muntligt förfarande

Ett ytterligare moment i utredningen som syftar till att stärka rättssäkerheten för parterna är en särskild rutin kallad muntligt förfarande.

Det muntliga förfarandet sker inom ramen för förvaltningslagens bestämmelser och tillämpas i alla ärenden rörande artikel 101 och 102 i EUF-fördraget, 2 kap. 1 § och 2 kap. 7 § KL där Konkurrensverket sänder ett preliminärt ställningstagande till en part om misstänkt överträdelse av konkurrensreglerna. Muntligt förfarande kan även ske i fall där Konkurrensverket överväger att väcka talan mot en konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet enligt 3 kap. 27–29 §§ KL.

Rutinen med muntligt förfarande innebär att en part i ett ärende erbjuds att komplettera sitt skriftliga svar på Konkurrensverkets beslutsutkast, eller utkast till stämmningsansökan, genom att även muntligen få kommentera Konkurrensverkets preliminära ställningstagande. Ordförande vid mötet är en erfaren tjänsteman som tidigare inte har deltagit i beredningen av ärendet. Ordföranden biträds av ytterligare en tjänsteman som också är protokollförare vid mötet. Chefsjuristen och chefskonomen, projektägare och projektgrupp deltar alltid vid ett muntligt förfarande. Vid ett muntligt förfarande i koncentrationsärenden deltar även generaldirektören. Vid mötet lämnas utrymme för frågor om klarlägganden av skriftliga och muntliga svar på beslutsutkastet eller utkastet till stämmningsansökan.

Avsikten med förfarandet är att det ska bidra till att göra Konkurrensverkets utredningar mer fullständiga och på så sätt bidra till väl underbyggda beslut. Det muntliga förfarandet ökar även möjligheten för företagen att få sin sak belyst så väl som möjligt.

Ett protokoll från det muntliga förfarandet upprättas och ingår som underlag inför Konkurrensverkets beslut i ärendet.

2.2.7 Delning och föredragning

Inför en beslutsföredragning delas underlag till generaldirektören, ställföreträdande generaldirektören, utvecklingschefen och samtliga enhetschefer inklusive chefsjuristen och chefsekonomen. Delningen kan även riktas till andra medarbetare med särskilda kunskaper och erfarenheter som kan förväntas bidra med kvalitetssäkring inför eller vid föredragningen i det aktuella ärendet. Syftet med delningsförfarandet är att säkerställa att Konkurrensverkets samlade kunskap och erfarenhet tas tillvara och relevanta synpunkter fångas upp. Exempelvis kan enheterna som ansvarar för Konkurrensverkets tillsyn på upphandlingsområdet tillföra värdefull kunskap när det gäller misstänkta konkurrensöverträdelser som begås i samband med offentlig upphandling. Innan ett underlag delas måste det granskas och godkännas av projektägaren.

Delningen är således ett förfarande för att säkerställa hög kvalitet i Konkurrensverkets utredningar och beslut. Vid beslutsföredragningar presenteras ärendet muntligt med fokus på det viktigaste i delningsunderlaget och på identifierade knäckfrågor. En redogörelse sker alltid för eventuella synpunkter som framförts dels av part på Konkurrensverkets preliminära ställningstagande, dels av Rättsenheten och Chefsekonomenheten efter bevis- och ekonomföredragningen.

Det normala är att projektledaren presenterar ärendet och att även övriga projektmedlemmar deltar för att kunna besvara frågor. Vid föredragningar deltar utöver generaldirektören och projektägaren samt projektmedlemmar i princip alltid ställföreträdande generaldirektören, chefsjuristen och chefsekonomen i syfte att ge stöd åt generaldirektören inför beslutsfattandet. Även andra chefer och medarbetare som kan tillföra särskild kunskap eller expertis deltar. Såväl inför som under föredragningen finns tillfälle att ställa frågor till de medarbetare och chefer som varit delaktiga i ärendet samt att ge synpunkter på förslaget till beslut.

Det förekommer även delningar och föredragningar för generaldirektören under utredningens gång i syfte att inhämta synpunkter. Sådana samråd är ett sätt att kvalitetssäkra arbetet och förankra utredningens mål och inriktning. Även vid sådana samråd deltar chefsjuristen och chefsekonomen.

2.2.8 Domstolsprövning

De beslut som Konkurrensverket fattar enligt KL, och som kan överklagas till Patent- och marknadsdomstolen, anges i 7 kap. 1 § KL. Bland de överklagbara besluten återfinns bl.a. Konkurrensverkets beslut i fråga om återkallelse av gruppundantag, ålägganden, åtaganden, åtgärder mot företagskoncentrationer och verkets beslut om utredningsåtgärder enligt 5 kap. 1 § KL.

I vissa andra frågor, såsom utdömning av konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § KL och förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet enligt 3 kap. 27 § KL, har Konkurrensverket att väcka talan i Patent- och marknadsdomstolen. Detsamma gäller i fråga om näringsförbud för kartellöverträdelse med stöd av 3 kap. 24 § KL och 17 § lagen (2014:836) om näringsförbud.

Patent- och marknadsdomstolen prövar även frågor om utdömning av vite på talan av Konkurrensverket.

Som nämns ovan föreslås i promemorian Konkurrensverkets befogenheter¹⁹ att Konkurrensverket i första instans ska få besluta i fråga om konkurrensskadeavgift och utredningsskadeavgift. Därutöver föreslås bl.a. att en ny bestämmelse införs i 3 kap. 1 a § KL enligt vilken Konkurrensverket ska få besluta om att ett förbud enligt 2 kap. 1 eller 7 § KL eller artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget har överträtts. I konsekvens därmed föreslås följdändringar i 7 kap. 1 § KL beträffande vilka av Konkurrensverkets beslut som får överklagas.

I promemorian föreslås inte någon förändring av Konkurrensverkets befogenheter i fråga om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

¹⁹ Ds 2020:3.

3 Internationella rekommendationer inom området

3.1 Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD

I nuläget finns det inte några formellt antagna rekommendationer²⁰ eller andra rättsinstrument från OECD på konkurrensområdet som specifikt berör frågan om rättssäkra konkurrensförfaranden. Inom OECD:s konkurrenskommitté pågår ett arbete med att utarbeta ett förslag till rådsrekommendation om transparens och rättvisa förfaranden när det gäller konkurrenstillsyn. Enligt uppgift förväntas rekommendationen bli klar under första kvartalet 2021.

I OECD:s rådsrekommendation om förvärvskontroll finns redan rekommendationer om rättvisa förfaranden när det gäller företagskoncentrationer.²¹ Rekommendationen betonar att det ska finnas transparens kring regelverk, policyer och rutiner som tillämpas samt att beslut ska vara motiverade och offentliga. Parter ska i god tid få tillräcklig information om konkurrensmyndighetens invändningar och en meningsfull möjlighet att bemöta dessa. Det ska också finnas en möjlighet till domstolsprövning av myndighetens beslut inom rimlig tid. I rekommendationen anges att parten ska få möjlighet till avstämning med konkurrensmyndigheten samt att berörd tredje part ska få möjlighet att uttala sig under utredningen. Förvävsregler ska inte diskriminera mot utländska företag. Slutligen rekommenderas att det ska finnas regler för hanteringen av sekretessbelagda uppgifter.

Vikten av rättvisa och transparenta konkurrensförfaranden har lyfts fram i diverse rundabordssamtal och arbetsdokument inom ramen för OECD:s konkurrenskommitté. OECD:s sekretariat har konstaterat att konkurrensmyndigheter har olika institutionella modeller för att handlägga och pröva ärenden och att det inte finns en enhetlig modell som tillämpas av konkurrensmyndigheter. Institutionella val kan dock vara viktiga för att garantera att utredningsåtgärder och beslutsfattande är effektiva, förutsebara och transparenta, samt att de uppfattas så av berörda parter och medborgare. Institutionella metoder för att garantera rättssäkra förfaranden kan omfatta (a) en uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner, (b) förfaranden där andra tjänstemän än de som utrett ärendet granskar utredningen, (c) en formell uppdelning mellan utredande enheter och rättsenheter genom s.k. brandväggar, (d) rutiner för att vid ett tidigt skede göra en bedömning om förutsättningarna för ärendets framgång, (e) regelbundna möten med parterna, utredare

²⁰ Rekommendationer är formella instrument som utfärdas av OECD:s råd. Rekommendationer är inte juridiskt bindande, men då de uttrycker en politisk överenskommelse om god praxis innebär det en förväntan om att medlemsländerna ska göra sitt yttersta för att implementera dem (se <https://www.oecd.org/legal/legal-instruments.htm>).

²¹ OECD, Recommendation of the Council on Merger Review, OECD/LEGAL/0333.

och seniora beslutsfattare, samt (f) att publicera åtaganden angående myndighetens transparens.²²

Under ett rundabordssamtal 2015 konstaterade konkurrenskommitténs ordförande att det fanns flera olika sätt att garantera rättssäkerhet i administrativa modeller där konkurrensmyndigheten har beslutanderätt, nämligen genom en intern uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner (exempelvis olika avdelningar eller s.k. brandväggar), eller förfaranden för kontroll och maktfördelning (s.k. checks and balances).²³

Utöver frågan om institutionella modeller har OECD:s rundabordssamtal även fokuserat på vanligt förekommande principer och förfaranden för att stärka rättssäkerhet. Exempel som har belysts under rundabordssamtalen är vikten av transparens kring exempelvis vilka rättsliga standarder, policyer och förfaranden som tillämpas av myndigheten, möjligheten till diskussioner och möten mellan parten och konkurrensmyndigheten, konkurrensmyndighetens skyldighet att meddela sina invändningar i ett skriftligt dokument, partens rätt att få tillgång till ärendeakten, möjligheten för parten att yttra sig över myndighetens invändningar, regler eller rutiner för att säkerställa att ärenden avslutas inom rimlig tid, rutiner för hanteringen av sekretessbelagda uppgifter, rutiner för skriftliga begäran om uppgifter, möjligheten till domstolsprövning av beslut samt publiceringen av information om avslutade ärenden.²⁴ Rundabordssamtalen har även berört förhållandet mellan konkurrensmyndigheter och domstolar.²⁵ I stort sett samma frågor berörs också i det internationella konkurrensnätverkets (ICN) icke-bindande rekommendation om rättvisa och effektiva utredningsförfaranden, och beskrivs närmare under avsnitt 3.2 nedan.

OECD:s konkurrenskommitté utför regelbundet kollegiala granskningar av medlemsländers och icke-medlemsländers konkurrenspolitik med utgångspunkt i rapporter som tas fram av OECD:s sekretariat (s.k. peer reviews). Ett syfte med dessa granskningar är att lämna förslag på överväganden om hur man kan förbättra konkurrenstillsynens effektivitet. Förslagen är specifika för situationen i det land som är föremål för granskningen och kan inte likställas med formella rättsinstrument som innebär förpliktelser för OECD:s medlemsländer. År 2006 genomförde OECD senast en granskning av Sveriges konkurrenspolitik. I granskningen framfördes förslaget att överväga att införa en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket i

²² Scoping note on Transparency and Procedural Fairness as a long-term theme for 2019–2020, DAF/COMP/WD(2018)6, s. 2. Se även Procedural Fairness: Transparency issues in civil and administrative enforcement proceedings, DAF/COMP(2011)11, s. 12–13.

²³ Summary Record: Annex to the summary record of the 123rd meeting of the Competition Committee held on 14–19 June 2015, Summary of discussion of the Roundtable on Changes in Institutional Design, DAF/COMP/M(2015)1/ANN6/FINAL, s. 8–9.

²⁴ Procedural Fairness: Transparency issues in civil and administrative enforcement proceedings, DAF/COMP(2010)11, s. 9–14.

²⁵ Institutional and procedural aspects of the relationship between competition authorities and courts, and update on developments in procedural fairness and transparency, DAF/COMP(2011)122.

fråga om sanktionsavgifter. Vid granskningen framfördes även förslaget att en uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner och en kollegial beslutsordning skulle kunna övervägas, om Konkurrensverket skulle få en utökad beslutanderätt.²⁶

År 2012 antog OECD:s råd en rekommendation om regleringspolitik och styrning²⁷ som innehåller principer för att förbättra länders regleringskvalitet. OECD konstaterade då att principerna i rekommendationen kan tillämpas på bl.a. konkurrensmyndigheter.²⁸ Av rekommendationen framgår bl.a. att medlemsländer ska ta fram en konsekvent politik angående regulatoriska myndigheters roller och funktioner i syfte att stärka förtroendet för att regulatoriska beslut fattas på ett objektiva, opartiskt och konsekvent sätt utan intressekonflikter eller otillbörlig påverkan. Vidare har OECD tagit fram icke-bindande god praxis för styrningen av regulatoriska myndigheter. Vad gäller val av beslutsmodell föreslås att regulatoriska myndigheters ledningsstrukturer bör väljas med hänsyn till de reglerade aktiviteterna samt den reglering som ska utövas, exempelvis vad gäller risknivå, graden av handlingsfrihet, nivån av strategisk övervakning som krävs och vikten med konsekvens över tiden.²⁹

3.2 Internationella konkurrensnätverket, ICN

ICN har utarbetat ett ramverk för konkurrensmyndigheters förfaranden som innehåller övergripande principer för rättvisa konkurrensförfaranden som över 70 konkurrensmyndigheter, däribland Konkurrensverket, har anslutit sig till.³⁰

Syftet med detta informella ramverk är att stärka rättssäkerheten inom konkurrensrättstillämpningen. Ramverket innehåller inte några principer som berör institutionella modeller för beslutsfattande, utan fastställer grundläggande principer och åtgärder för att säkerställa att konkurrenstillsyn utförs på ett rättvist och effektivt sätt. Konkurrensmyndigheter som är anslutna till ramverket åtar sig att följa ramverket i syfte att säkerställa icke-diskriminerande, transparent och förutsebar lagtillämpning. Ramverket innehåller principer om parts möjlighet att ta del av information om och engagera sig i konkurrensmyndighetens utredning. I ramverket finns även bestämmelser om att konkurrensmyndigheter ska sträva efter att avsluta utredningar och förfaranden inom rimlig tid. Vidare finns principer om hantering av sekretessbelagda uppgifter och uppgifter som omfattas av advokatsekretess, rätten till juridiska ombud samt intressekonflikter. Ramverket innehåller även principer om konkurrensmyndigheters skyldighet att i god tid kommunicera sina

²⁶ Sweden – The Role of Competition Policy in Regulatory Reform, OECD, 2006, s. 53–54.

²⁷ Recommendation of the Council on Regulatory Policy and Governance, OECD/LEGAL/0390.

²⁸ Se <https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/2012-recommendation.htm>

²⁹ The Governance of Regulators, OECD Best Practice Principles for Regulatory Policy, OECD Publishing, 2014, s. 68.

³⁰ ICN Framework on Competition Agency Procedures, <https://www.internationalcompetitionnetwork.org/frameworks/competition-agency-procedures/>

invändningar till parten och partens rätt att ta del av relevant information för att kunna utöva rätten till försvar. I administrativa förfaranden ska parten få möjligheten att höras och framföra sitt försvar samt att presentera och tillbakavisa bevisning. Ramverket innehåller bestämmelser om att beslut och åtaganden ska vara skriftliga, motiverade och offentliga. Slutligen ställs även krav på möjligheten till domstolsprövning av beslut och sanktioner. I enlighet med ramverket har Konkurrensverket och andra anslutna konkurrensmyndigheter publicerat information om hur de lever upp till ramverkets principer.³¹

De övergripande principer som framgår av ramverket återfinns mer detaljerat i en icke-bindande rekommendation som ICN antagit beträffande rättvisa och effektiva utredningsförfaranden.³² I rekommendationen framhålls att olika konkurrensmyndigheter verkar inom ramen för olika rättsliga och institutionella ramverk, vilket påverkar vilka förfaranden som används och hur grundläggande principer om rättvisa förfaranden säkerställs. Därför innehåller ICN:s rekommendation inte några konkreta principer om beslutsordning eller uppdelning mellan utredande och beslutande funktioner.

Liksom ICN-ramverket betonar rekommendationen vikten av transparens angående vilka lagar, policyer och rättsliga standarder som myndigheten tillämpar i sin lagtillämpning. Myndigheter uppmanas också att vara transparenta med sina förfaranden, metoder och tillsynsprioriteringar. Enligt rekommendationen bör konkurrensmyndigheter också vara transparenta gentemot parter som är föremål för en utredning genom att så snart som det är praktiskt möjligt informera parten om viktig information och utveckling under utredningen, inklusive en förklaring av konkurrensproblem som har identifierats. Bland annat rekommenderas att konkurrensmyndigheter ska kommunicera identifierade konkurrensproblem i god tid så att parten kan bemöta dessa på ett meningsfullt sätt. Efter att en konkurrensmyndighet har meddelat sina invändningar ska parten få tillgång till bevisen som myndigheten stödjer sig på och få möjlighet att bemöta dessa.

Under utredningen bör parten också ges möjligheten att meningsfullt engagera sig i konkurrensmyndighetens utredning när det gäller viktiga faktiska, rättsliga, ekonomiska och processuella frågor, t.ex. genom möten eller diskussioner med myndigheten vid viktiga tidpunkter under en utredning. Detta innebär bl.a. att parten ska få möjligheten att utöva rätten till försvar och bemöta konkurrensmyndighetens invändningar samt framföra argumentation och presentera bevisning under utredningen. Rekommendationen understryker att partens rätt att välja juridiskt ombud inte ska nekas utan skälig anledning. Rekommendationen uppmanar även till engagemang med tredje part såsom konkurrenter, kunder och regulatoriska myndigheter under en utredning.

³¹ Uppgifter om Konkurrensverket finns tillgängliga på <https://www.internationalcompetitionnetwork.org/wp-content/uploads/2018/04/CAPTemplate-Sweden.pdf>.

³² ICN Recommended Practices for Investigative Process (2019).

Dessutom anges ett flertal rekommendationer angående konkurrensmyndigheters interna rättssäkerhetsåtgärder (s.k. safeguards) när det gäller utredningar och beslutsfattande. Av rekommendationen framgår att interna rättssäkerhetsåtgärder som stärker utredningens integritet och som stödjer ett väl informerat och robust beslutsfattande är en grundsten för en sund och effektiv konkurrenstillsyn. Konkurrensmyndigheter bör därför fastställa interna förfaranden och metoder för att säkerställa konsekventa och opartiska utredningsförfaranden. En aspekt i detta är att säkerställa att jäv och intressekonflikter inte förekommer samt att konkurrensmyndigheten har etiska regler för att förebygga potentiella intressekonflikter. Konkurrensmyndigheter bör även införa rutiner för att kunna utvärdera utredningens status vid olika tidpunkter. Viktiga utredningsåtgärder såsom värdering av bevis och rekommendationer till beslutsfattare kan med fördel förankras med chefer och andra berörda funktioner inom myndigheten. Konkurrensmyndigheter uppmanas också att avsluta ärenden inom rimlig tid. I avsaknad av konkreta tidsfrister bör myndigheter fastställa interna prognoser eller uppskattningar för att undvika onödiga förseningar och för att främja en effektiv användning av resurser. Myndigheter bör periodvis se över sina interna regler och rutiner i syfte att ständigt förbättra sina utredningsförfaranden.

Vidare bör konkurrensmyndigheter göra en noggrann utvärdering av utredningens rekommendationer och slutsatser innan de genomförs. Interna rättssäkerhetsåtgärder och rutiner som stödjer ett väl informerat beslutsfattande bidrar till en bättre tillsyn, ökar sannolikheten för effektiva resultat samt stärker konkurrensmyndighetens trovärdighet. Enligt rekommendationen innebär detta bl.a. att konkurrensmyndigheter kritiskt bör granska de faktiska omständigheterna och bevisningen som har inhämtats liksom hur dessa förhåller sig till skadeteorierna som identifierats under utredningen. Myndigheter bör objektivt tillämpa lämplig rättslig och ekonomisk analys på fakta och bevis som har inhämtats och inte beakta några andra överväganden såsom personlig partiskhet eller politisk påverkan. Konkurrensmyndigheten bör också ta vederbörlig hänsyn till all bevisning under beslutsfattandet, oavsett om det är till fördel eller nackdel för parten. Rekommendationen påpekar vikten av att upprätta en ärendeakt med relevant bevisning, korrespondens och analys för att stödja ett informerat beslutsfattande.

När en utredning identifierar en påstådd överträdelse och rekommenderar att konkurrensmyndigheten ska ingripa bör myndigheten utvärdera, pröva och bekräfta utredningens slutsatser. Utöver att ge parterna tillfälle att yttra sig över konkurrensmyndighetens misstankar kan myndigheten överväga att använda sig av kollegiala granskningar (s.k. peer reviews) eller andra kontroller som utförs av andra tjänstemän än de handläggare som har utrett ärendet.

Det påpekas också att parterna bör ges tillfälle att yttra sig över sakförhållandena och konkurrensmyndighetens påståenden innan ett beslut fattas, t.ex. genom skriftliga yttranden, möten med handläggare eller nyckelbeslutsfattare, eller genom muntliga förfaranden. Vid eventuella slutliga, formella förhandlingar om påstådda överträdelser bör parterna ges möjlighet att framföra argument, presentera och tillbakavisa bevisning samt bemöta myndighetens påståenden. Handläggare och nyckelbeslutsfattare bör delta i sådana förhandlingar. Det rekommenderas också att slutliga skriftliga beslut ska vara motiverade.

Rekommendationen innehåller även bestämmelser om att myndigheter ska ha tillräckliga resurser och ändamålsenliga utredningsverktyg. Det ska finnas ett lämpligt rättsligt ramverk med tydliga kriterier och processuella krav för användningen av konkurrensmyndigheters utredningsverktyg, t.ex. när det gäller interna kontroller och möjligheten till domstolsprövning av myndighetens användning av utredningsverktyg samt när det gäller skydd för konfidentiella uppgifter. Myndigheten ska också ha interna rutiner för hur dessa verktyg ska användas samt för uppgifterna som inhämtas under en utredning. Exempelvis ska konkurrensmyndigheter säkerställa att begäran om att tillhandahålla uppgifter är relevanta för utredningen och att parter och tredje parter inte betungas i onödan.

Slutligen fastställer rekommendationen även ett antal principer om hanteringen av sekretessbelagda uppgifter och uppgifter som omfattas av advokatsekretess.

4 Konkurrensmyndigheter inom EU

Konkurrensverket har skickat ut en begäran till de nationella konkurrensmyndigheterna inom EU för att inhämta information om vilka modeller för beslutsfattande som tillämpas vid respektive myndighet samt hur utrednings- och beslutsfunktioner uppdelas vid respektive myndighet, där så är tillämpligt. Konkurrensverket har även inhämtat information om vilka eventuella andra processuella åtgärder som tillämpas för att säkerställa rättssäkerhet. Konkurrensverket har även ställt frågor till konkurrensmyndigheterna som har kollegiala beslutsfunktioner om hur respektive beslutsfunktion tillsätts och sammansätts.

Nedan redovisas de olika modellerna för beslutsfattande som finns hos konkurrensmyndigheterna inom EU. Även exempel på förfaranden för att stärka objektivitet och rättssäkerhet som införts vid olika konkurrensmyndigheter redovisas. Vidare redovisas vilka nationella konkurrensmyndigheter inom EU som storleksmässigt kan anses vara jämförbara med Konkurrensverket. Slutligen redovisas ett antal iakttagelser vid en jämförelse med andra konkurrensmyndigheter inom EU som har beslutanderätt i fråga om sanktionsavgifter.

4.1 Modeller för beslutsfattande inom EU

I stora drag finns det två olika modeller för beslutsfattande hos konkurrensmyndigheterna inom EU: en domstolsmodell och en monistisk administrativ modell.³³ Domstolsmodellen innebär att det är domstolen som beslutar om exempelvis förbud eller sanktionsavgifter. Denna modell tillämpas i nuläget i Sverige och i sex andra medlemsländer när det gäller förfaranden om sanktionsavgifter.³⁴

Den monistiska administrativa modellen gäller för samtliga konkurrensmyndigheter som har beslutanderätt och tillämpas i 21 medlemsländer³⁵ samt av Europeiska kommissionen (kommissionen) när det gäller förfaranden om sanktionsavgifter. Det finns två övergripande varianter av den monistiska administrativa modellen: enhetliga respektive icke-enhetliga strukturer.

³³ Beskrivningen av de olika modellerna för beslutsfattande baseras på rapporten Decision-Making Powers, ECN Working Group Cooperation Issues and Due Process, 31 oktober 2012. https://ec.europa.eu/competition/ecn/decision_making_powers_report_en.pdf. Inom ramen för regeringsuppdraget har Konkurrensverket inhämtat uppdaterade uppgifter från de övriga nationella konkurrensmyndigheterna. I rapporten beskrivs ytterligare en modell för beslutsfattande som då gällde i Belgien, nämligen en dualistisk administrativ modell. Sedan rapporten publicerades har Belgien gått över till en monistisk administrativ modell.

³⁴ Danmark (med undantag för vissa fasta sanktionsavgifter där överträdelsen medges av parterna), Estland (såvitt gäller sanktioner för konkurrensbegränsande samarbete), Finland, Irland, Malta och Österrike. Estland har dock aviserat att de kommer att gå över till en administrativ modell för sanktionsavgifter.

³⁵ Estland räknas två gånger eftersom olika modeller tillämpas för olika typer av överträdelser.

4.1.1 En enhetlig modell

En enhetlig modell innebär att det finns en integrerad administrativ hierarki vid konkurrensmyndigheten, även om olika enheter kan ha ansvar för olika delar av ett ärende. En enhetlig struktur tillämpas vid sex konkurrensmyndigheter när det gäller beslut om sanktionsavgifter.³⁶

I Polen fattas beslut av myndighetens ordförande efter att ärendet har godkänts av olika funktioner och utvärderats av en intern kommitté. Vid Tysklands konkurrensmyndighet finns ett antal olika beslutsfunktioner som har befogenheten att utreda och besluta om ärenden. Beslut fattas av avdelningens ordförande och två biträdande ledamöter. I Nederländerna finns en lagstadgad uppdelning mellan enheten som utreder ett ärende och rättsenheten som utarbetar ett utkast till beslut.³⁷ I Estland räknas missbruk av dominerande ställning som en förseelse som kan bötfällas av konkurrensmyndigheten.

Vid Tjeckiens och Slovakien konkurrensmyndigheter finns två beslutsinstanser på respektive myndighet. I Tjeckien kan ett beslut som fattas av vice ordföranden överklagas till ordföranden. Överinstansen vid Slovakien konkurrensmyndighet består av en kollegial beslutsfunktion.

4.1.2 En icke-enhetlig modell

En icke-enhetlig modell innebär att det finns en funktionell uppdelning mellan utrednings- och beslutsfattande funktioner. Icke-enhetliga strukturer tillämpas av 15 nationella konkurrensmyndigheter³⁸ och av kommissionen när det gäller beslut om sanktionsavgifter. Enligt denna modell utreds vanligtvis ärenden av en utredande enhet eller direktorat som ansvarar för att ta fram ett meddelande om invändningar som delges parterna samt en rapport som presenteras för beslutsfunktionen. Därefter fattas beslut av den avskilda beslutsfunktionen. Inom ramen för denna modell kan det finnas en stor variation vad gäller intern organisation och förhållandet mellan de olika funktionerna.

³⁶ Estland (såvitt gäller sanktioner för missbruk av dominerande ställning), Nederländerna, Polen, Slovakien, Tjeckien och Tyskland.

³⁷ Detta beskrivs närmare under avsnitt 4.3.2.

³⁸ Belgien, Bulgarien, Cypern, Frankrike, Grekland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Portugal, Rumänien, Slovenien, Spanien och Ungern.

4.2 Sammansättning och tillsättning av beslutsfunktioner hos konkurrensmyndigheterna inom EU med beslutanderätt om sanktionsavgifter

18 av de 21 nationella konkurrensmyndigheterna som har beslutanderätt när det gäller sanktionsavgifter inom EU har en kollegial beslutsfunktion.³⁹ Även vid kommissionen fattas beslut kollegialt av kommissionärskollegiet. Vid Estlands, Polens och Tjeckiens konkurrensmyndigheter saknas en kollegial beslutsfunktion.⁴⁰ Dessa konkurrensmyndigheters modeller beskrivs närmare i avsnitt 4.1.1 ovan.

Som framgår av tabell 1 varierar antalet ledamöter i de kollegiala beslutsfunktionerna mellan konkurrensmyndigheterna. Något tydligt samband kan inte urskiljas mellan myndighetens storlek och antalet ledamöter. Av de myndigheter som har kollegiala beslutsfunktioner är det vanligast att ledamöterna har heltidsuppdrag på myndigheten, men även här finns en stor variation. I nästan samtliga fall tillsätts ledamöterna av landets regering, parlament eller president.⁴¹

Tabell 1: Sammansättning och tillsättning av kollegiala beslutsfunktioner hos konkurrensmyndigheterna inom EU med beslutanderätt i frågor om konkurrensskadeavgift⁴²

Myndighet	Antalet ledamöter	Vem utser ledamöterna	Har ledamöterna heltidsuppdrag eller deltidsuppdrag på myndigheten?	Andra kommentarer angående hur beslut fattas
Belgien	20 ledamöter, ordförande, 1 vice ordförande, 9 ledamöter med franska som modersmål och 9 ledamöter med flamländska som modersmål.	En urvalskommitté tar fram förslag som ekonomiministern sedan presenterar för regeringen.	Ordförande har ett heltidsuppdrag på myndigheten. Övriga ledamöter har deltidsuppdrag.	Beslut fattas av ordföranden och 2 övriga ledamöter som utses enligt en alfabetisk turordning och enligt språket som används i ärendet.
Bulgarien	7 ledamöter, inklusive ordförande och vice ordförande.	Parlamentet.	Ledamöter har heltidsuppdrag på myndigheten och får inte ha några andra betalda uppdrag förutom som skiljedomare, forskare eller lektorer.	För beslutsmässighet krävs minst 4 närvarande ledamöter. För att fatta beslut krävs minst 4 röster för ett förslag, oavsett hur många ledamöter som närvarar.

³⁹ Slovakiens konkurrensmyndighets beslut fattas i första hand av direktören för den exekutiva avdelningen. Beslut kan överklagas internt till den kollegiala beslutsfunktionen.

⁴⁰ Vid Tjeckiens konkurrensmyndighet finns det dock en rådgivande kommitté som består av ett flertal externa experter som lämnar förslag till ordföranden. Ordföranden måste inte följa kommitténs rekommendationer.

⁴¹ I Ungern är det myndighetens ordförande som lämnar förslag på ledamöter till landets president. I Rumänien finns ett särskilt rådgivande organ som nominerar ledamöterna.

⁴² Uppgifter baseras på information som är tillgänglig på konkurrensmyndigheternas webbplatser samt på information som har inhämtats från konkurrensmyndigheterna.

Myndighet	Antalet ledamöter	Vem utser ledamöterna	Har ledamöterna heltidsuppdrag eller deltidsuppdrag på myndigheten?	Andra kommentarer angående hur beslut fattas
Cypern	5 ledamöter, inklusive ordförande.	Ministerrådet på närings- och energiministerns förslag.	Ledamöterna är oberoende tjänstemän med heltidsuppdrag på myndigheten.	För beslutsmässighet krävs minst 3 ledamöter. Icke-motiverad frånvaro från beslutsmöten är inte förenlig med förvaltningslagen men en frånvarande ledamot får underrättas om mötets innehåll vid nästa beslutsmöte. För att fatta beslut krävs en enkel majoritet av röster för förslaget. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.
Frankrike	17 ledamöter inklusive ordförande, 4 vice ordförande och 12 övriga ledamöter. Av de övriga ledamöterna kommer 6 personer från den offentliga sektorn, exempelvis domare och professorer, och 6 personer kommer från den privata sektorn, exempelvis advokater eller representanter från konsumentorganisationer.	Frankrikes president. Myndighetens ordförande nomineras av konkurrenskommittéerna av nationalförsamlingen och senaten.	Ordföranden och de 4 vice ordförandena har heltidsuppdrag. De 12 övriga ledamöterna har deltidsuppdrag.	Beslut fattas sällan av hela beslutsfunktionen, utan av en permanent kommitté som består av ordförande och de 4 vice ordförande, eller en av ett antal beslutsgrupper med olika sammansättningar av permanenta och externa ledamöter. Vissa andra typer av beslut kan fattas av ordförande eller en vice ordförande, t.ex. beslut om företagskoncentrationer.
Grekland	8 ledamöter, ordförande och vice ordförande, 4 föredragande ledamöter med heltidsuppdrag samt 2 övriga deltidsledamöter och suppleanter.	Ordförande och vice ordförande väljs av parlamentets talmanskonferens. Övriga ledamöter utses av utvecklingsministern efter en utfrågning i ett parlamentsutskott.	Ordförande, vice ordförande och 4 föredragande ledamöter har heltidsuppdrag. 2 övriga ledamöter har deltidsuppdrag.	För beslutsmässighet i plenumet krävs att ordförande, vice ordförande, föredragande ledamot för ärendet samt minst 2 övriga ledamöter närvarar. Föredragande ledamöter får inte rösta om ärenden som de själva övervakar.
Italien	3 ledamöter, inklusive ordförande och 2 övriga ledamöter.	Ordföranden för parlamentets två kamrar.	Ledamöterna har heltidsuppdrag på myndigheten och får inte delta i några andra yrkesmässiga verksamheter.	Beslutsmässighet: minst 2 ledamöter. Beslut fattas av en enkel majoritet av ledamöterna.
Kroatien	5 ledamöter, inklusive ordförande och vice ordförande.	Parlamentet på regeringens förslag.	Ledamöterna har heltidsuppdrag på myndigheten.	För beslutsmässighet krävs minst 3 närvarande ledamöter. Ordförande eller vice ordförande ska vara närvarande. För att fatta beslut krävs en majoritet av minst 3 ledamöter. Inga ledamöter får avstå.
Lettland	3 ledamöter, inklusive ordförande.	Ministären på ekonomiministerns förslag.	Heltidsuppdrag på myndigheten.	För att fatta beslut krävs att en majoritet av de 3 ledamöterna röstar för förslaget.

Myndighet	Antalet ledamöter	Vem utser ledamöterna	Har ledamöterna heltidsuppdrag eller deltidsuppdrag på myndigheten?	Andra kommentarer angående hur beslut fattas
Litauen	5 ledamöter, inklusive ordförande och 2 ställföreträdande ordförande.	Litauiska presidenten på premiärministerns förslag.	Heltidsuppdrag på myndigheten.	För att fatta beslut krävs minst 3 röster för förslaget.
Luxemburg	4 s.k. effektiva ledamöter, inklusive ordförande, samt 5 ställföreträdande ledamöter. Olika beslut fattas av olika sammansättningar av beslutsfunktionen. Beslut kan fattas av ordförande, av 3 ledamöter eller av 4 ledamöter.	Luxemburgs storhertig.	S.k. effektiva ledamöter har heltidsuppdrag. Ställföreträdande ledamöter är icke permanenta.	För att fatta beslut krävs att en majoritet av ledamöterna röstar för förslaget.
Nederländerna	3 ledamöter.	Ekonomiministern.	Heltidsuppdrag på myndigheten.	För beslutsförmåga krävs minst 2 närvarande ledamöter. För att fatta beslut krävs en enkel majoritet av rösterna.
Portugal	Upp till 5 ledamöter, inklusive ordförande och vice ordförande, och minst 3 ledamöter inklusive ordförande. Beslutsfunktionen ska bestå av ett udda antal ledamöter.	Regeringen efter utfrågning och uttalande av parlamentsutskott.	Heltidsuppdrag på myndigheten, men obetald undervisning och forskning är tillåtna.	Alla ledamöter måste inte vara närvarande. För att fatta beslut krävs att en majoritet av ledamöterna röstar för förslaget.
Rumänien	7 ledamöter, inklusive ordförande, 2 vice ordförande och 4 övriga ledamöter.	Rumänska presidenten efter nominering av konkurrensmyndighetens rådgivande kommitté och med regeringens godkännande. Utfrågningar sker också i parlamentsutskott.	Heltidsuppdrag. Ledamöter får inte ha några andra uppdrag förutom i högskoleutbildning eller forskning, eller som författare. Med rådgivande kommitténs samtycke får de utföra vissa aktiviteter på bl.a. offentliga eller internationella organisationer eller på EU-institutioner.	Beslut fattas i plenum eller i mindre grupper bestående av 1 vice ordförande och 2 övriga ledamöter.
Slovakien* *Beslut av verkställande direktör kan överklagas till den kollegiala beslutsfunktionen	7 ledamöter, inklusive ordförande.	Regeringen på ordförandens förslag.	Ordföranden har ett heltidsuppdrag men övriga ledamöter har deltidsuppdrag.	För beslutsförmåga krävs att ordförande eller vice ordförande samt minst 4 övriga ledamöter, alternativt ordförande, vice ordförande och 3 övriga ledamöter är närvarande. För att fatta beslut krävs att en absolut majoritet av närvarande ledamöter röstar för förslaget. Vid lika röstetal är ordförandens röst utslagsgivande.

Myndighet	Antalet ledamöter	Vem utser ledamöterna	Har ledamöterna heltidsuppdrag eller deltidsuppdrag på myndigheten?	Andra kommentarer angående hur beslut fattas
Slovenien* *Administrativa beslut om överträdelse fattas först av beslutsfunktionen. Där efter inleds ett nytt förfarande om sanktionsavgifter.	5 ledamöter, inklusive myndighetsdirektör som agerar som ordförande.	Parlamentet på regeringens förslag.	Myndighetsdirektören är heltidsanställd. Övriga ledamöter har deltidsuppdrag.	För att fatta administrativa beslut krävs att en majoritet av ledamöterna röstar för förslaget. Beslut om böter i ett s.k. förseelseförfarande fattas av beslutsfunktionen och andra utsedda tjänstemän från konkurrensmyndigheten.
Spanien	10 ledamöter, inklusive ordförande och vice ordförande. Beslutsfunktionen består av två kamrar; en kammare för konkurrensfrågor och en kammare för regulatoriska frågor. Kammaren för konkurrensfrågor består av 5 ledamöter, inklusive ordförande.	Regeringen efter nominering av ekonomiministern. Parlamentets samtycke krävs.	Samtliga ledamöter har heltidsuppdrag på myndigheten.	Kammaren för konkurrensfrågor fattar beslut om konkurrensärenden. Om tillämpningen av konkurrensreglerna påverkar en marknad där myndigheten har tillsynsansvar ska beslutet fattas av plenumet.
Tyskland	Det finns ett antal olika beslutsavdelningar som har befogenheten att utreda och besluta om ärenden. Beslut fattas av avdelningens ordförande och 2 biträdande ledamöter.	Tjänstemän rekryteras av konkurrensmyndigheten. Enligt interna föreskrifter medverkar ministeriet i tillsättning av ordföranden och andra ledamöter. Konkurrensmyndighetens president väljer inom vilken beslutsavdelning ordförande och ledamöter ska utföra sitt arbete.	Ordföranden och biträdande ledamöter ska vara fast anställda tjänstemän med behörighet att tjänstgöra som domare eller seniora tjänstemän.	Beslut fattas av en majoritet av beslutsfunktionen (ordföranden och de 2 biträdande ledamöterna).
Ungern	Antalet ledamöter framgår inte av konkurrenslagen men i dagsläget består beslutsfunktionen av 7 ledamöter.	Ungerska presidenten efter nominering av myndighetens president. Myndighetens president nomineras av premiärministern.	Ledamöterna har heltidsuppdrag på myndigheten, men det finns inte något formellt hinder mot att ledamöter har deltidsuppdrag.	Beslut fattas av 3 eller 5 ledamöter.

4.3 Interna åtgärder och förfaranden för att stärka objektivitet och rättssäkerhet

Liksom Konkurrensverket har flera konkurrensmyndigheter inom EU infört olika interna åtgärder och processuella förfaranden för att stärka rättssäkerheten och objektiviteten vid olika tidpunkter under en utredning och inför ett beslut. Nedan redovisas exempel på sådana åtgärder och förfaranden som har identifierats vid konkurrensmyndigheter inom EU.⁴³

4.3.1 Synpunkter från andra funktioner och kollegial granskning

Ett flertal konkurrensmyndigheter inom EU har infört processuella förfaranden som innebär att andra enheter och tjänstemän än de som har utrett ärendet får möjligheten att lämna synpunkter på utredningens slutsatser och rekommendationer vid olika tidpunkter innan ett beslut fattas.

Portugals konkurrensmyndighet uppger att olika avdelningar och funktioner inklusive rättsenheten och chefsekonomen rådfrågas. Även vid Bulgariens konkurrensmyndighet finns ett förfarande där handläggare samråder med myndighetens direktorat för rättsfrågor och politik. Vid Polens konkurrensmyndighet måste ett utkast till beslut först godkännas av enhets- och avdelningschefer samt rättsavdelningen och avdelningen för marknadsanalys. Därefter utvärderas utredningen och beslutskastet av en intern kommitté som består av representanter för myndighetens ledning, avdelningschefer och andra experter.

Vid kommissionen finns ett formaliserat internt förfarande för kollegial granskning (s.k. peer review). Generaldirektören för kommissionens direktorat för konkurrens beslutar, i överenskommelse med konkurrenskommissionären, om vilka ärenden som ska vara föremål för kollegial granskning. En granskningsgrupp utses som har tillgång till akten och ärendets handläggare. Granskningsgruppen kan lämna förslag på ärendets inriktning eller föreslå att ärendet ska avslutas. Rekommendationerna lämnas till generaldirektören som därefter lämnar förslag till konkurrenskommissionären.⁴⁴

⁴³ Informationen baseras på uppgifter som har inhämtats från de nationella konkurrensmyndigheterna inom EU samt på information som är tillgänglig på konkurrensmyndigheternas webbplatser.

⁴⁴ Kommissionens faktablad Förfaranden för tillämpningen av artiklar 101 och 102 FEUF, viktiga aktörer och åtgärder för kontroll och maktfördelning, tillgänglig på https://ec.europa.eu/competition/antitrust/key_actors_en.pdf.

Under förfaranden vid kommissionen finns procedurer för att inhämta synpunkter från andra funktioner inom kommissionen. Chefsekonomen kan rådfrågas i enskilda ärenden och rapporterar självständigt till generaldirektören för kommissionens direktorat för konkurrens. Chefsekonomen ger också oberoende rådgivning till konkurrenskommissionären. Utkast till beslut ska även förankras med rättstjänsten och andra berörda avdelningar inom kommissionen.⁴⁵

4.3.2 Uppdelning mellan utredande enhet och rättsenhet

Vid vissa konkurrensmyndigheter inom EU finns en tydlig ansvarsuppdelning mellan den enhet som utreder ärendet och rättsenheten som tar fram ett beslutsutkast. I Litauen har den utredande enheten ansvar för att ta fram ett utkast till meddelande om invändningar som därefter granskas av rättsenheten som inte tidigare har varit involverad i utredningen. Rättsenheten ansvarar sedan för att utarbeta ett utkast till beslut som ska fattas av den kollegiala beslutsfunktionen.

Vid den nederländska konkurrensmyndigheten används s.k. brandväggar, dvs. en strikt uppdelning mellan enheten som utreder ett ärende och tar fram ett meddelande om invändningar, respektive rättsenheten som utarbetar ett utkast till beslut och förslag på sanktionsavgifter. Uppdelningen innebär att efter att den utredande enheten har lämnat över sina rekommendationer får den inte längre påverka utfallet av rättsenhetens handläggning av ett eventuellt förslag till beslut.⁴⁶

4.3.3 Muntliga förfaranden

I nästan alla jurisdiktioner inom EU finns en möjlighet till ett muntligt förfarande där parterna får höras. I ett fåtal jurisdiktioner är det muntliga förfarandet obligatoriskt, och i över en tredjedel av jurisdiktionerna får ett muntligt förfarande hållas på en parts begäran. I flera jurisdiktioner får myndigheten bestämma om ett muntligt förfarande ska hållas. Vid majoriteten av konkurrensmyndigheterna inom EU ges möjlighet till ett muntligt förfarande inför beslutsfunktionen. Det är också vanligt att handläggarna som har utrett ärendet har en aktiv roll i det muntliga förfarandet, t.ex. genom att presentera ärendet.⁴⁷ Muntliga förfaranden vid kommissionen hålls inför förhørsombudet (se närmast nedan).

⁴⁵ Kommissionens faktablad Förfaranden för tillämpningen av artiklar 101 och 102 FEUF, viktiga aktörer och åtgärder för kontroll och maktfördelning.

⁴⁶ Artikel 12q, lagen om etablering av den nederländska konkurrensmyndigheten (Instellingswet Autoriteit Consument en Markt).

⁴⁷ Decision-Making Powers, ECN Working Group Cooperation Issues and Due Process, 31 October 2012.

4.3.4 Särskilda funktioner med ansvar för frågor om processuella rättigheter

Vissa konkurrensmyndigheter har infört en särskild funktion med ansvar för frågor relaterade till processuella rättigheter.

Vid kommissionen har befattningen förhørsombud inrättats. Förhørsombudet har till uppgift att skydda det effektiva utövandet av de processuella rättigheterna under förfaranden vid kommissionen, t.ex. när det gäller rätten att bli hörd och i frågor om tillgång till ärendeakten och skyddet av affärshemligheter och andra konfidentiella uppgifter. Förhørsombudet agerar som en oberoende skiljedomare för frågor som inte kan lösas genom kontakter med de avdelningar inom kommissionen som ansvarar för konkurrensförfaranden. Det ingår också i förhørsombudets uppdrag att genomföra muntliga förfaranden och rapportera om hur det effektiva utövandet av processuella rättigheter har respekterats.⁴⁸

Även vid den franska konkurrensmyndigheten har en funktion (s.k. conseiller auditeur) inrättats som har till uppgift att agera skiljedomare i processuella frågor. Funktionen kan agera på eget initiativ eller på en parts begäran under tiden från att meddelandet om invändningar delgetts fram till att parten kallas till det muntliga förfarandet. Funktionen lämnar en rapport till konkurrensmyndighetens ordförande inför det muntliga förfarandet.⁴⁹

Spaniens konkurrensmyndighet har skapat en avdelning för intern övervakning (internal oversight division) som har ansvar för intern revision och för att säkerställa att myndighetens uppgifter utförs på ett opartiskt, objektivt och oberoende sätt.

4.4 Urval av jämförbara konkurrensmyndigheter

I enlighet med uppdraget har Konkurrensverket på en övergripande nivå identifierat vilka nationella konkurrensmyndigheter inom EU med beslutanderätt som kan vara jämförbara när det gäller valet av organisation. Konkurrensverket har i första hand undersökt de myndigheter som storleksmässigt är jämförbara där hänsyn även tagits till antalet medarbetare och budget. Därutöver har Konkurrensverket beaktat antalet medarbetare och budget i förhållande till respektive medlemslands invånare och BNP. Dessa parametrar redovisas liksom annan statistik om konkur-

⁴⁸ Beslut av Europeiska kommissionens ordförande av den 13 oktober 2011 om förhørsombudets funktion och kompetensområdet i vissa konkurrensförfaranden (2011/695/EU).

⁴⁹ 50 mots pour comprendre la concurrence, Autorité de la Concurrence, s. 14
https://www.autoritedelaconcurrence.fr/sites/default/files/2019-05/50_mots_concurrence.pdf.

rensmyndigheter i en rapport av OECD om internationella trender på konkurrensområdet.⁵⁰ Underlaget är hämtat från de uppgifter som redovisats i konkurrensmyndigheternas årsrapporter vid OECD:s konkurrenskommitté.⁵¹

Det bör inledningsvis påpekas att det finns en stor variation vad gäller konkurrensmyndigheternas respektive ansvarsområden. Till exempel har flera konkurrensmyndigheter inom EU även ansvar för konsumentfrågor, sektorsreglering och/eller offentlig upphandling, vilket försvårar jämförelser. Även skiftande principer för att redovisa statistik försvårar möjligheten att göra jämförelser. Sett till det totala antalet redovisade medarbetare är Ungerns och Bulgariens konkurrensmyndigheter mest närliggande.⁵² Det är dock viktigt att betona att dessa konkurrensmyndigheter har andra befogenheter utöver konkurrenstillsyn, och att fördelningen av medarbetare mellan de olika ansvarsområdena på myndigheterna inte redovisas närmare.

Om jämförelse i stället görs med utgångspunkt i totalt antal medarbetare per capita är Ungerns, Kroatiens och Polens konkurrensmyndigheter närmast jämförbara med Konkurrensverket.⁵³ Slovakien konkurrensmyndighet är också relativt lik Konkurrensverket baserat på medarbetare per capita. Polens konkurrensmyndighet redovisar dock att betydligt färre medarbetare arbetar med just konkurrensfrågor jämfört med motsvarande siffra för Konkurrensverket. Som antytts ovan försvåras dock en jämförelse bl.a. av att flera av konkurrensmyndigheterna har andra uppdrag utöver konkurrenstillsyn.

När antalet medarbetare relateras till respektive medlemslands BNP⁵⁴ är Italiens konkurrensmyndighet mest jämförbar med Konkurrensverket. Det bör dock påpekas att mindre än hälften av Italiens konkurrensmyndighets medarbetare arbetar med konkurrensfrågor och Konkurrensverket anser att en sådan jämförelse saknar relevans i sammanhanget.

⁵⁰ OECD Competition Trends 2020, OECD, 2020, tillgänglig på <http://www.oecd.org/competition/oecd-competition-trends.htm>.

⁵¹ Senaste tillgängliga årsrapporter gäller 2018, se <http://www.oecd.org/daf/competition/annualreportsbycompetitionagencies.htm>. Fullständiga uppgifter saknas för Cypern, Estland och Luxemburg och dessa länders konkurrensmyndigheter finns inte med i redovisningen.

⁵² År 2018 uppgick Konkurrensverkets årsarbetskraft till 131. I Konkurrensverkets årsrapport till OECD redovisas att 115 medarbetare arbetade enbart med konkurrensfrågor. Ungerns konkurrensmyndighet hade totalt 125 medarbetare och Bulgariens konkurrensmyndighet hade totalt 117 medarbetare 2018. (År 2019 uppgick Konkurrensverkets årsarbetskraft till 141 och 113 medarbetare arbetade enbart med konkurrensfrågor).

⁵³ EU-medlemsländernas befolkning 2018, Eurostat, https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en.

⁵⁴ Medlemsländernas BNP 2018, Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00001&language=en>.

Vid en jämförelse av myndigheternas budget kan noteras att Rumäniens och Polens konkurrensmyndigheter har en total budget som storleksmässigt är mest jämförbar med Konkurrensverkets totala budget.⁵⁵ Vid en jämförelse av konkurrensmyndigheternas totala budget i relation till respektive medlemslands BNP⁵⁶ är Greklands, Italiens och Slovakiens konkurrensmyndigheters budget närmast jämförbar med Konkurrensverkets budget, även om budgeten för Polens, Sloveniens och Kroatens myndigheter också är relativt likvärdiga. Även denna jämförelse saknar emellertid enligt Konkurrensverket betydelse för de frågor som är relevanta för uppdraget.

4.5 Några iakttagelser vid en jämförelse med andra konkurrensmyndigheter inom EU

Konkurrensverkets genomgång av konkurrensmyndigheter med beslutanderätt inom EU bekräftar de iakttagelser som gjorts av OECD:s konkurrenskommitté och ICN om att det inte finns en enhetlig institutionell modell för beslutsfattande. Det framgår att det finns en betydande variation i beslutsmodeller och sammansättning av beslutsfunktioner inom EU och att olika myndigheter använder sig av olika typer av åtgärder för kontroll och maktfördelning. Det är naturligt med hänsyn till att det finns stora skillnader mellan hur olika länder har reglerat statlig verksamhet.

Det som kan konstateras är att en tydlig majoritet av konkurrensmyndigheter med beslutanderätt följer en modell där det finns en funktionell uppdelning mellan utrednings- och beslutsfattande funktioner. Dessutom har en klar majoritet av konkurrensmyndigheterna med beslutanderätt inom EU en kollegial beslutsfunktion.

Konkurrensmyndigheterna i Ungern, Bulgarien, Kroatien och Grekland, vars årsarbetsstyrka m.m. i någon mån liknar Konkurrensverkets utifrån ovan redovisade parametrar, har alla kollegialt beslutsfattande. Det är dock tveksamt om en jämförelse med dessa myndigheter är mer relevant än en jämförelse med andra konkurrensmyndigheter inom EU som fattar beslut om sanktionsavgifter.

Det förtjänar att framhållas att Konkurrensverket saknar närmare kunskap kring de institutionella förhållandena och förvaltningsrättsliga traditionerna i de olika länderna inom EU och att en sådan genomgång inte har varit möjlig inom ramen för uppdraget. Därför kan några egentliga slutsatser inte dras om orsaken till valet av organisation av konkurrensmyndigheter i de olika medlemsstaterna.

⁵⁵ Observera att Konkurrensverkets budget också innefattar bl.a. upphandlingstillsyn.

⁵⁶ Medlemsländernas BNP 2018, Eurostat,

<https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tec00001&language=en>.

5 Myndigheters ledningsform och beslutsfattande

5.1 Inledning

Med utgångspunkt i vad som uttalas i den förvaltningspolitiska propositionen kan konstateras att regeringen väljer den ledningsform för myndigheten som bäst gagnar verksamheten.⁵⁷ Utgångspunkter för valet av ledningsform är verksamhetens art, politiska prioriteringar samt regeringens behov av att styra på ett visst sätt. Av myndighetsförordningen (2007:515) framgår att förvaltningsmyndigheter under regeringen som regel ska ledas av antingen en myndighetschef (enrådighetsmyndighet), en styrelse (styrelsemyndighet) eller en nämnd (nämndmyndighet). Myndighetens ledningsform anges i myndighetens instruktion eller i någon annan författning.⁵⁸

Nämndmyndigheterna skiljer sig från enrådighets- och styrelsemyndigheterna genom att de saknar en myndighetschef. I stället är det nämndens ledamöter som kollektivt utgör myndighetens ledning och i vissa fall finns en kanslichef som sköter de administrativa uppgifterna.⁵⁹ I betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket konstateras att det inte är aktuellt för Konkurrensverket att omformas till en nämndmyndighet och denna ledningsform behandlas inte heller i den här rapporten.⁶⁰

Ledningsformen är ett styrmedel som sällan förändras. I Statskontorets kartläggning och analys av myndigheters ledningsformer 2014 konstateras att kriterierna för val av ledningsform är öppet formulerade och inte ömsesidigt uteslutande, vilket i praktiken innebär att det alltid går att finna stöd i den förvaltningspolitiska propositionen för den ledningsform som regeringen vill ha.⁶¹ Slutsatsen är att ledningsformen är ett styrmedel som sällan tillskrivs någon avgörande vikt och ofta framstår som en mindre viktig fråga. Den ledningsform som väljs är i första hand enrådighet och så länge som inga problem uppstår omprövas inte ledningsformen. Sammantaget förefaller ledningsformen ha större betydelse för myndigheten och dess interna arbete än den har för regeringen och dess styrning av myndigheten.⁶²

⁵⁷ Prop. 2009/10:175 s. 109 f.

⁵⁸ 1 och 2 §§ myndighetsförordningen.

⁵⁹ Statskontorets rapport Statsförvaltningen i korthet 2019 s. 21.

⁶⁰ SOU 2016:49 s. 335.

⁶¹ Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys (2014:4) s. 74.

⁶² A.a. s. 127.

I de fall där ledningsformen som styrmedel aktualiseras kan det bero på att myndigheten av olika anledningar inte fungerar som önskat. Att byta ledningsform är i det sammanhanget ett av de verktyg som regeringen kan pröva för att få till en förändring. Det behöver inte bero på att den tidigare ledningsformen har fungerat dåligt men det kan vara en anledning. Ett byte av ledningsform kan också motiveras av att ledningsformen stämmer illa överens med det sätt på vilket regeringen faktiskt styr myndigheten. Behovet av ledning och styrning kan ändras över tid. Den ledningsform som ursprungligen valts kan exempelvis visa sig inte vara ändamålsenlig. Slutligen kan initiativet till byte av ledningsform komma från myndigheten själv.⁶³

Det förekommer att en myndighet har ett särskilt besluts- och/eller rådgivningsorgan vid sidan av myndighetens ledning. Det finns inga bestämmelser om särskilda beslutsorgan i myndighetsförordningen. I de fall regeringen bestämt att det i en myndighet ska finnas ett eller flera särskilda besluts- eller rådgivningsorgan regleras det i myndighetens instruktion. Det förekommer också att myndigheter på egen hand bildar självständiga besluts- eller rådgivningsorgan inom ramen för sin organisation.⁶⁴

5.2 Ledningsformer

5.2.1 Enrådighetsmyndighet

De allra flesta förvaltningsmyndigheter är enrådighetsmyndigheter där myndighetschefen ansvarar för verksamheten inför regeringen. Ledningsformen lämpar sig i regel väl för verksamhet som i hög grad är styrd av lag, som i huvudsak är av rutinärend- och servicekaraktär, verksamhet av främjande karaktär eller myndigheter med ett litet finansiellt ansvar.⁶⁵ För närvarande leds 130 förvaltningsmyndigheter av en myndighetschef och en majoritet av dessa myndigheter har ett insynsråd.⁶⁶

Regeringen väljer som utgångspunkt enrådighet som ledningsform såvida det inte finns tungt vägande skäl för en styrelse, t.ex. behov av en förstärkt ledning eller krav på en form för kollektivt ansvar.⁶⁷ Enrådighet bedöms ge en enkel och rak styrkedja med tydliga ansvarsförhållanden och underlättar regeringens styrning av myndigheten. Myndighetschefen utgör regeringens naturliga väg in i myndigheten och är ensam ansvarig för verksamheten. Den arbetsgivarpolitiska delegeringen till

⁶³ A.a. s. 68 f.

⁶⁴ A.a. s. 44 ff. Se även betänkandet Från verksförordning till myndighetsförordning (SOU 2004:23) s. 156 ff.

⁶⁵ Prop. 2009/10:175 s. 109.

⁶⁶ Statsförvaltningen i korthet 2019 s. 22–23.

⁶⁷ Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys (2014:4) s. 60.

myndigheterna innebär att myndighetschefen är fri att forma sin myndighetsledning som han eller hon vill.⁶⁸ Det innebär att myndighetschefen själv har möjlighet att utforma det stöd han eller hon anser sig behöva för att leda myndigheten. Utöver ledningsgrupp och stabsfunktioner finns möjligheten att inrätta rådgivande organ av olika slag, t.ex. med företrädare för intressenter eller forskningssamhället. Beslutsfattandet är vidare enkelt såtillvida att myndighetschefen ensam fattar beslut.⁶⁹ I en enrådighetsmyndighet sker således regeringens styrning och ansvarskrävande direkt gentemot myndighetschefen. En central del av styrningen av en enrådighetsmyndighet är därmed att utnämna rätt myndighetschef.

Där regeringen väljer att inrätta ett insynsråd har rådet i uppgift att utöva insyn och att ge myndighetschefen råd. Insynsrådet har inga beslutsbefogenheter. Insynsråd kan förekomma exempelvis då insyn i verksamheten av medborgare och politiker bedöms som särskilt angelägen eller när verksamheten har breda kontaktytor mot många olika grupper.⁷⁰

5.2.2 Styrelsemyndighet

I de myndigheter där en styrelse inrättas är det styrelsen som ansvarar för verksamheten inför regeringen. Myndighetschefen ansvarar inför styrelsen för den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen utfärdar. Ledningsformen är lämplig för myndigheter som beslutar om medel i stor omfattning, myndigheter med stora anslag eller transfereringar, myndigheter som förvaltar stora tillgångar, forskningsintensiv eller kunskapsproducerande verksamhet eller verksamhet som i stor utsträckning påverkar näringsliv, kommuner och regioner.⁷¹ Antalet myndigheter med styrelse har ökat under de senaste åren, bl.a. har några stora enrådighetsmyndigheter gjorts om till styrelsemyndigheter.⁷²

Enligt Statskontorets kartläggning och analys av myndigheternas ledningsformer krävs särskilda skäl för att motivera en styrelse. Argumenten för att inrätta en styrelse grundar sig i en bedömning av att myndigheten av någon anledning behöver en förstärkt ledning.⁷³ Flera skäl lyfts fram som handlar om att myndigheten har ett stort finansiellt ansvar eller att den har en komplex verksamhet. Ett annat argument för att inrätta en styrelse är att den möjliggör en mer strategisk styrning.

⁶⁸ A.a. s. 75 f.

⁶⁹ A.a. s. 125 f.

⁷⁰ Prop. 2009/10:175 s. 109 f.

⁷¹ A.a. s. 110.

⁷² Statsförvaltningen i korthet 2019 s. 22–23.

⁷³ Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys (2014:4) s. 60 ff.

Ett ytterligare skäl som framförs är att det på grund av verksamhetens art anses mindre lämpligt att en enda person är ansvarig för myndighetens beslut. Argumentet har i fråga om byte av ledningsform tidigare bl.a. använts för myndigheter som har mandat att fatta beslut som får stora konsekvenser för medborgare eller företag. I Statskontorets rapport lyfts i detta sammanhang Finansinspektionen fram som exempel. Finansinspektionens tillsynsverksamhet anses kunna få mycket ingripande konsekvenser för de företag som omfattas av tillsynen. En styrelse har där bedömts tillföra både en breddad kompetens, vilket borgar för bättre beslut, och en ökad legitimitet gentemot tillsynsobjekten. Statskontoret pekar dock på att Finansinspektionen är ett undantag bland tillsynsmyndigheterna där majoriteten är enrådighetsmyndigheter.

I övrigt kan konstateras att styrelseformen kan få stor betydelse för hur myndigheten fungerar internt. För att styrelsen ska kunna fylla en meningsfull roll måste det finnas förtroende mellan myndighetschef och styrelseordförande. Styrelsen är vidare beroende av att myndighetschefen förser den med nödvändig information för dess arbete. I ett fungerande samarbete kan styrelsen bidra till att stärka myndighetens ledning, tillföra kunskap och på så sätt höja kvaliteten i myndighetens verksamhet. Styrelsen kan dessutom fungera som ett bollplank och ett stabilt stöd åt myndighetschefen samt utgöra en viktig kontrollfunktion i myndigheten. En ytterligare aspekt att överväga är att i jämförelse med andra ledningsformer ställer rekryteringen av ordförande och ledamöter till styrelser särskilda krav. En myndighetsstyrelse utgör myndighetens ledning, men ledamöterna har samtidigt i regel sin huvudsakliga sysselsättning någon annanstans. Enligt Statskontorets kartläggning innebär detta utmaningar bl.a. när det gäller att undvika jävssituationer och att hitta en rimlig nivå på arvodet.⁷⁴

5.3 Särskilda beslutsorgan

5.3.1 Särskilda beslutsorgan inom svensk förvaltning

Det har inte varit möjligt att inom ramen för uppdraget göra en fullständig genomgång av samtliga särskilda beslutsorgan som finns i svenska myndigheter eller att göra en tydlig åtskillnad mellan organ som är beslutsfattande eller inte, oavsett vad organen kallas. Vid en författningsgenomgång har dock totalt 38 olika organ inom andra myndigheter framkommit som uttryckligen beskrivs som beslutsorgan i instruktionerna. En redogörelse för dessa samt ytterligare tre organ som inte har benämnts beslutsorgan men som har beslutsfattande uppgifter framgår av bilaga 2.⁷⁵ Det egentliga antalet beslutsorgan är större då flera av dessa 38 egentligen är

⁷⁴ A.a. s. 122.

⁷⁵ De tre organen är Nämnden för dödförklaring, SPAR-nämnden och styrelsen för Sveriges bildkonstnärnsfond.

organ med samma uppgifter och samma uppbyggnad fördelat på flera länsstyrelser, som t.ex. vattendelegationerna.⁷⁶ Statskontoret har också redogjort för särskilda beslutsorgan i olika rapporter och har där uppgett att det finns fler beslutsorgan.⁷⁷

Antalet myndigheter under regeringen har 2014–2019 sjunkit från 371 till 340.⁷⁸ Under 2020 har ytterligare en myndighet tillkommit.⁷⁹ Sammantaget finns det 130 enrådgighetsmyndigheter, 39 styrelsemyndigheter och 46 nämndmyndigheter.⁸⁰ Övriga är myndigheter som Statskontoret inte har sorterat in under någon av dessa ledningsformer, så som t.ex. domstolar, kommittéer och kollegium, eller så är de styrelsemyndigheter med styrelser av annat slag än de som anges i myndighetsförordningen (2007:515).⁸¹

Förekomsten av särskilda organ i styrelsemyndigheter eller nämndmyndigheter tycks vara mindre vanligt förekommande än i enrådgighetsmyndigheter. Av de särskilda organ som redogörs för i bilaga 2 hör 17 organ till enrådgighetsmyndigheter med insynsråd, elva organ till enrådgighetsmyndigheter utan insynsråd, åtta till styrelsemyndigheter och två organ till nämndmyndigheter.

Det ställs krav på att ordföranden ska vara jurist i någon form i fråga om 16 organ, varav åtta hör till enrådgighetsmyndigheter med insynsråd, fyra hör till enrådgighetsmyndigheter utan insynsråd, två till styrelsemyndigheter och två till nämndmyndigheter. Det ställs i övrigt varierande krav på vilken kompetens som ledamöterna ska ha. Såvitt avser ordförande och vice ordförande eller ersättare finns krav på domarkompetens eller jurist med domarerfarenhet eller motsvarande kvalificerad erfarenhet. Det är oklart i hur hög grad de olika formuleringarna har en praktisk betydelse. En stickprovskontroll tyder på att ordförandena, med något undantag, har varit ordinarie domare i de fall det har ställts krav på juridisk kompetens. I andra fall ska ordföranden vara myndighetschef alternativt omfattas inte av något direkt kompetenskrav eller omfattas av samma krav som övriga ledamöter.

För övriga ledamöter varierar också kraven från att de ska ha sakkunskap till att det inte ställs några direkta krav. I vissa fall utses också ledamöterna på förslag eller efter nominering av andra organisationer. Ledamöterna utses i de flesta fall av regeringen, i några fall av myndigheten eller tillsammans med regeringen eller på annat sätt.

⁷⁶ 15 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och förordningen (2017:872) om vattendelegationer.

⁷⁷ Myndigheternas ledningsformer – en kartläggning och analys (2014:4) och Statsförvaltningen i korthet 2019.

⁷⁸ Prop. 2019/20:1, utgiftsområde 2, bil. 1 s. 8, Statsförvaltningen i korthet 2019 s. 11 ff.

⁷⁹ Nämnden för oredlighet i forskning.

⁸⁰ Jfr prop. 2019/20:1, utgiftsområde 2, bil. 1 s. 8.

⁸¹ Statsförvaltningen i korthet 2019 s. 21 f.

För de flesta myndigheter med särskilda beslutsorgan finns regler om beslutsförhet beskrivet medan särskilda bestämmelser om omröstning inte är lika vanligt. För en myndighet, Lärarnas ansvarsnämnd, hänvisas till bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken, RB, om omröstning i brottmål med tillägget att ordföranden ska säga sin mening först. För två myndigheter, Granskningsnämnden och Nämnden för brottsskadeersättning, gäller bestämmelserna om omröstning i tvistemål i 16 kap. RB med tillägget att ordföranden ska säga sin mening först. För övriga myndigheter med särskilda omröstningsregler gäller olika varianter av att ordföranden har utslagsröst vid lika röstetal.⁸²

Det finns också exempel, bl.a. i fråga om miljöprövningsdelegationerna, på att det tydligt har reglerats att organens verksamhet ska hållas åtskilda från myndighetens roll som tillsynsmyndighet och från vissa intressen, liksom särskilda bestämmelser om vilka ärenden i övrigt ordföranden får befatta sig med i sitt arbete utanför organet.⁸³

Det finns också bestämmelser om muntlig förhandling i fråga om Lärarnas ansvarsnämnd och Nämnden för brottsskadeersättning. Nämnderna har dock inte fått rätt att höra vittnen eller andra under ed.

5.3.2 Närmare om sammansättning m.m.

Särskilda beslutsorgan

Ett externt sammansatt beslutsorgan kan se ut på flera sätt, såväl till sammansättningen som till hur ledamöterna utses. När det gäller sammansättningen kan ledamöterna hämtas delvis från myndigheten eller uteslutande externt, de kan utses helt eller delvis av myndigheten eller av regeringen. Sammansättningen i övrigt kan också variera i fråga om t.ex. ledamöternas kompetens eller bakgrund. Det är inte möjligt att här göra en fullständig lista på alla möjliga kombinationer. I bilaga 2 finns mer detaljerad information om hur beslutsorgan är sammansatta. I det följande sammanfattas dock de viktigaste frågorna i fråga om beslutsorganens sammansättning m.m.

⁸² Jfr miljöprövningsdelegationerna, viltförvaltningsdelegationerna, vattendelegationerna, Rådet för att utse ledamöter och ersättare samt Regelrådet.

⁸³ 4 § och 23 § förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer.

Endast delvis externa ledamöter

Det finns exempel på särskilda beslutsorgan som har ledamöter som också är anställda vid myndigheten, bl.a. ovan nämnda vattendelegationer. Det synes framförallt röra sig om beslutsorgan där den sakkunskap som finns hos myndigheterna är viktig eller där myndighetens roll i beslutsfattandet inte är ifrågasatt. Det kan vara fråga om att flera ledamöter kommer från myndigheten eller att ordföranden i beslutsorganet också är myndighetschef. Ofta tillgodoses då även andra intressen genom att övriga ledamöter hämtas bland personer med särskild sakkunskap eller som är representanter för grupper som berörs av besluten.

Endast externa ledamöter

Bland de beslutsorgan som Konkurrensverket har identifierat är det vanligast att ledamöterna hämtas från områden utanför myndigheten, ibland på förslag från myndigheten eller andra organisationer. Det finns inget entydigt mönster som anger vilken typ av uppgifter som dessa beslutsorgan har, men en viss övervikt för beslutsorgan som beslutar om sanktioner och ekonomiskt stöd och liknande kan skönjas. Detta gäller i viss mån även för sådana beslutsorgan där myndighetschefen är ordförande och med i övrigt enbart externa ledamöter.

Tillsättning

Ledamöterna i ett beslutsorgan kan tillsättas av regeringen, av myndigheten eller en kombination av dessa. Det vanligaste är att regeringen utser ledamöterna utom i den mån dessa utgörs av myndighetens anställda. Det förekommer också att myndigheten utser ledamöterna. I några fall utses ledamöter på annat sätt.

Ledamöternas bakgrund

Särskilda beslutsorgan kan bestå av ledamöter med viss juridisk, ekonomisk eller annan relevant sakkunskap. De kan också bestå av ledamöter som representerar eller är utsedda på förslag av organisationer som representerar intressen som berörs av besluten. Det kan också finnas ledamöter som är utsedda av eller på förslag av myndigheten utan att vara anställda av den.

Antal ledamöter

Antalet ledamöter i de särskilda beslutsorganen varierar. Till viss del synes antalet vara beroende av vilken sakkunskap eller intressen som ska vara representerade i beslutsorganen.

6 Inhämtade synpunkter från myndigheter och andra externa intressenter

Konkurrensverket har i enlighet med uppdraget gett myndigheter och andra relevanta aktörer möjlighet att lämna synpunkter. Detta har skett genom att Konkurrensverket har kontaktat några myndigheter med olika beslutsorganisationer.⁸⁴ Myndigheterna som valts ut är åtminstone delvis jämförbara med Konkurrensverket. Gemensamt för de myndigheter som kontaktats är att de i någon mån verkar för att reglera marknaderna inom sitt verksamhetsområde. De beslut de fattar är vidare ofta av ingripande natur. Myndigheterna är av olika storlek, med alltifrån ca 60 medarbetare till över flera tusen. En inbjudan om att lämna synpunkter på uppdraget att undersöka om det behövs organisatoriska förändringar för Konkurrensverket vid en utökad beslutanderätt har också lagts ut på Konkurrensverkets webbplats. Vidare har Konkurrensverket i enlighet med anvisningarna i uppdraget haft kontakt med Statskontoret.

När det gäller den inbjudan som lagts ut på webbplatsen har ett svar inkommit från en advokat verksam på konkurrensområdet. I svaret förespråkas ett stärkt internt beslutsstöd till generaldirektören vid beslutsfattandet. De företrädare för myndigheter som verket varit i kontakt med har, förutom Statskontoret, avstått från att lämna synpunkter på Konkurrensverkets beslutsorganisation. De har i stället informerat om hur deras myndigheters beslutsorganisation ser ut.

En del av myndigheterna som Konkurrensverket varit i kontakt med inom ramen för detta uppdrag leds av en styrelse medan andra leds av en generaldirektör, ibland med stöd av ett insynsråd. Alla myndigheter beslutar inte om sanktionsavgifter utan vissa av myndigheterna utfärdar t.ex. tillsynsbeslut och beslut om registrering. Besluten fattas, utom i något fall,⁸⁵ av myndighetens ledning. Detta gäller dock inte beslut i ärenden av mindre principiell betydelse. Chefsjuristen eller en enhetschef medverkar ofta vid besluten i någon form och bidrar därmed till kvaliteten i besluten. I något fall finns ett särskilt beslutsorgan vid myndigheten som fattar vissa beslut. Aktuella beslut fattas alltså i vissa myndigheter i kollegial form och i andra av en ensam beslutsfattare. Konkurrensverket konstaterar härvid att beslut om sanktionsavgifter till höga belopp i vissa fall fattas av en ensam beslutsfattare genom generaldirektören, i myndigheter som är enrådighetsmyndigheter.

⁸⁴ Konsumentverket, Skatteverket, Patent- och registreringsverket, Datainspektionen. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Spelinspektionen, Finansinspektionen och Post- och telestyrelsen.

⁸⁵ Vid Skatteverket fattas beslut om skattetillegg av särskilt kvalificerade beslutsfattare, vilka inte har medverkat vid utredningen av ärendet.

Vissa myndigheter har vid inrättandet av sin beslutsorganisation lagt stor vikt vid att den utredande och beslutande verksamheten hålls strikt åtskilda. Vid andra myndigheter har denna fråga inte varit avgörande. Det har ansetts att en ändamålsenlig ordning uppnås i organisationen trots att uppdelningen av utredande och beslutande funktion inte är så markant, bl.a. genom de krav på objektivitet och saklighet som finns när det gäller myndigheters handläggning av ärenden. Hur uppdelningen mellan utredande och beslutande funktioner har gjorts vid myndigheterna har ibland föräretts av uttalanden i förarbetena till den reglering myndigheterna tillämpar. I de myndigheter där uppdelningen inte finns har det ofta konstaterats att sådana förarbetsuttalanden inte finns och organisationen har inrättats utifrån myndighetens erfarenhet av en effektiv och samtidigt rättssäker organisation. Det går inte att utifrån myndighetens storlek sluta sig till vilken organisationsform som valts. Det går inte heller att härleda vald organisationsform till hur ingripande sanktionerna är, t.ex. att de avgifter som fastställs är höga.

Konkurrensverket konstaterar sammanfattningsvis utifrån de svar som lämnats att det inte finns någon enhetlig organisationsform när det gäller hur den utredande och beslutande verksamheten ordnats, utan att det av olika anledningar skiljer sig åt mellan myndigheterna.

Statskontoret har vid ett möte den 8 april 2020 lämnat muntliga kommentarer på ett tidigt skriftligt utkast framtaget av Konkurrensverket där olika alternativ till organisationsmodell presenterades. Statskontoret ansåg därvid att Konkurrensverkets resonemang om ett "kollegialt beslutande råd" var intressant och borde utredas vidare. Dessa synpunkter har funnits med vid de överväganden som Konkurrensverket gjort inom ramen för regeringsuppdraget.

Konkurrensverket har också informellt konsulterat kommissionens generaldirektorat för konkurrens beträffande de överväganden och förslag som redovisas i denna rapport. Generaldirektoratet för konkurrens har vid denna konsultation inte identifierat några problem med eller haft några invändningar mot de överväganden och förslag som Konkurrensverket presenterar i rapporten.

7 Rättssäkerhetskrav att beakta vid en utökad beslutanderätt

7.1 Rättslig reglering och praxis

För det fall Konkurrensverket blir behörigt att i första instans fatta beslut i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift är det i ett internationellt perspektiv framför allt de krav som ställs i artikel 6 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, artikel 2 i sjunde tilläggsprotokollet och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som måste beaktas och tillgodoses.

I artikel 6 i Europakonventionen slås fast att var och en, vid prövningen av sina civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse för brott, ska vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Syftet med artikeln är att ge den enskilde en opartisk prövning av rättsliga anspråk. Europadomstolen har prövat ett stort antal mål avseende artikel 6 genom åren och tillämpat reglerna olika beroende på om det har rört sig om ett civilrättsligt mål eller ett brottmål.⁸⁶ För civilrättsliga mål har det ansetts tillräckligt att det finns möjlighet att överklaga ett myndighetsbeslut och att ett sådant överklagande prövas av domstol. Det har alltså inte ställts upp krav på domstolsprövning redan i första instans.⁸⁷

Artikel 2 i det sjunde tilläggsprotokollet⁸⁸ anger att var och en som dömts av domstol för brottslig gärning ska ha rätt att få skuldfrågan eller straffet omprövade av högre domstol.

I "Engel-målet"⁸⁹ uppställde Europadomstolen de s.k. "Engel-kriterierna": a) klassificeringen i den nationella rätten, b) överträdelsens natur och c) påföljdens natur och stränghet, vilka har kommit att bli utgångspunkten när en domstol avgör om ett mål ska anses vara ett brottmål eller inte. Definitionen av begreppet "brott", liksom även av begreppet "brottmål", ska tolkas autonomt, dvs. ges en självständig och allmängiltig tolkning. Av detta följer att en påföljd kan anses straffrättslig även om den nationella lagstiftningen inte klassificerar den som sådan.

⁸⁶ Se bl.a. Andersson, Helene. Dags att sätta punkt för debatten om kommissionens dubbla roller i konkurrensärenden?, *Europarättslig tidskrift* nr 1 2012, s. 83.

⁸⁷ Se bl.a. dom i *Albert and Le Compte v. Belgium* (Application no. 7299/75; 7496/76), Strasbourg, den 10 februari 1983, p. 29.

⁸⁸ Protokoll nr 7 till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, antaget i Strasbourg den 22 november 1984.

⁸⁹ Engel m.fl. mot Nederländerna, (App. no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72), Europadomstolens dom den 8 juni 1976.

I ett senare mål från Europadomstolen, Jussila ./ Finland⁹⁰, som har blivit omdiskuterat, uttalade domstolen att den autonoma tolkningen av begreppet brott genom användandet av Engel-kriterierna i praxis hade lett till en gradvis utvidgning av begreppet till att omfatta mål som vid en strikt tolkning inte hörde till de traditionella kategorierna av straffrättsliga mål, t.ex. konkurrens mål. Vidare uttalades att rättssäkerhetsgarantierna i artikel 6 inte nödvändigtvis gällde med full stringens för de straffrättsliga mål som inte hörde till den "hårda kärnan" ("hard core") av de straffrättsliga målen.⁹¹

Diskussionen efter Jussila-målet har bl.a. handlat om konkurrens målen skulle anses tillhöra "straffrättens hårda kärna", eller den "yttre kretsen". Det kan konstateras att en majoritet tolkat det som att Europadomstolen i Jussila- domen bekräftade att konkurrensrättsliga sanktionsavgifter hänför sig till den "yttre kretsen", dvs. det bredare, autonoma begreppet "criminal charge". Detta innebär i praktiken att det är förenligt med artikel 6 i Europakonventionen att en myndighet fattar beslut om sanktionsavgifter eller böter i första instans, så länge beslutet går att överklaga till en oavhängig och opartisk domstol med full behörighet; inklusive möjligheten att göra en full prövning i sak såväl som en full rättslig prövning av det överklagade beslutet.⁹²

Även i det s.k. Menarini-målet⁹³, i vilket en konkurrensmyndighet utdömde böter för kartellsamverkan, uttalade Europadomstolen att det inte var oförenligt med Europakonventionen att ge administrativa myndigheter i uppdrag att utreda och bestraffa överträdelser av konkurrensrätten, förutsatt att den berörde hade möjlighet att få beslutet överprövat av en domstol som erbjöd sådana garantier som föreskrivs i artikel 6 i Europakonventionen. Europadomstolen konstaterade vidare att överprövningen av konkurrensmyndighetens beslut hade utförts på ett tillräckligt ingripande sätt och att det därmed inte hade skett en överträdelse av artikel 6 och reglerna om en rättvis rättegång.⁹⁴

⁹⁰ Europadomstolens dom av den 23 november 2006 i målet Jussila mot Finland, App. no 730503/01.

⁹¹ Jussila p. 43.

⁹² Se t.ex. EU-domstolens resonemang i rättsfallen Schindler, Kone och Telefónica, mål C 501/11 P, Schindler m.fl. mot kommissionen och rådet, dom den 18 juli 2013, mål C 510/11 P, Kone mot kommissionen, dom den 24 oktober 2013 och mål C 295/12 P, Telefónica SA m.fl. mot kommissionen m.fl., dom den 10 juli 2014. Se även EFTA-domstolens resonemang i Posten Norge samt Wils, Wouter P.J. "The Compatibility with Fundamental Rights of the EU Antitrust Enforcement System in Which the European Commission Acts Both as Investigator and as First Instance Decision Maker", *World Competition* 37, no. 1 (2014), s. 9.

⁹³ Europadomstolens dom av den 27 september 2011 i målet Affaire A. Menarini Diagnostics S.R.L. ./ Italie, App. no 43509/08.

⁹⁴ Menarini p. 63–66.

I artikel 47 i EU:s rättighetsstadga finns bestämmelser om rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol. Där stadgas i första stycket att var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som framkommer i artikeln. I andra stycket föreskrivs att var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Artikel 52.3 förtydligar att i den mån stadgan omfattar rättigheter som garanteras av Europakonventionen ska dessa ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen, dock finns inget hinder för unionsrätten att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

EU-domstolen har i sin praxis förklarat att genom artikel 47 i stadgan införlivas det skydd som föreskrivs i artikel 6 punkten 1 i Europakonventionen med unionens rättsordning.⁹⁵ Domstolen har dock också anmärkt att även om de grundläggande principer som erkänns av Europakonventionen ingår i unionsrätten som allmänna principer och det finns en skyldighet att ge rättigheter i stadgan vilka motsvarar rättigheterna garanterade av Europakonventionen samma innebörd och räckvidd som i konventionen utgör Europakonventionen inte något rättsligt instrument som formellt har införlivats med unionsrätten, så länge som unionen inte har anslutit sig till denna konvention.⁹⁶

Även EU-domstolen har under senare år meddelat domar där man bl.a. behandlat frågan om hur omfattande domstolarnas prövning av Europeiska kommissionens (kommissionen) beslut ska vara för att de företag som ålagts böter ska anses ha haft tillgång till ett effektivt rättsmedel. I målen KME⁹⁷ och Chalkor⁹⁸ slogs fast att den granskning av kommissionens beslut som föreskrivs i fördragen vid en s.k. ogiltighetstalan enligt artikel 263 i EUF-fördraget innebär att unionsdomstolarna kontrollerar både rättsliga och faktiska omständigheter och att de har behörighet att pröva bevisningen, ogiltigförklara det överklagade beslutet samt ändra bötesbeloppet. En sådan rättslig prövning som ogiltighetstalan utgör, strider därmed inte mot principen om ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i EU:s rättighetsstadga. EU-domstolen påpekade i slutet av KME-domen att även om tribunalen upprepade gånger i den överklagade domen hänvisade till kommissionens ”betydande utrymme för skönsmässig bedömning” utförde domstolen ändå en fullständig prövning av de rättsliga och faktiska omständigheterna. Även i senare avgöranden som i Schindler-målet⁹⁹ har EU-domstolen på nytt slagit fast att lagenlighetsgranskningen kompletterad med den obegränsade behörigheten angående bötesbeloppet inte föreföll strida mot principen om rätten till ett effektivt domstolsskydd i artikel 47 i rättighetsstadgan.

⁹⁵ Se bl.a. mål C-386/10 P, Chalkor mot kommissionen, dom den 8 december 2011, p. 51, samt mål C-199/11, Otis m.fl., dom den 11 november 2012, p. 47.

⁹⁶ Se t.ex. Schindler p. 32, Kone p. 21 samt Telefónica p. 41.

⁹⁷ Mål C-389/10 P, KME Germany AG m.fl. mot kommissionen, dom den 8 december 2011, ett kartellmål.

⁹⁸ Chalkor, ett kartellmål.

⁹⁹ Schindler, p. 10–13.

Begreppet "full behörighet" som har uppställts som ett krav för domstolar vid överprövning av myndighetsbeslut i konkurrensärenden har i EU-domstolens och Europadomstolens praxis inneburit att domstolen är opartisk och oavhängig och gör en tillräckligt ingripande prövning av myndighetens beslut.¹⁰⁰

Det som är gemensamt för EU-domstolen och Europadomstolen är att de lägger vikten vid vilken prövning som faktiskt sker, inte vid vilka ord man använder för att beskriva prövningen.

I den svenska rättsordningen är det främst legalitetsprincipen, objektivitetsprincipen och proportionalitetsprincipen som utgör grunden för att uppfylla och säkerställa nödvändiga rättssäkerhetskrav.

Legalitetsprincipen brukar framhållas som ett skydd mot en nyckfull och godtycklig maktutövning från det allmännas sida. Den är en av de principer som anses känneteckna en rättsstat och tillmäts även en avgörande vikt i EU:s rättssystem liksom i Europakonventionen. Legalitetsprincipen är inte enhetligt definierad men brukar vanligtvis uppfattas som ett krav på att ingripanden mot enskilda ska ha ett klart författningsstöd. I denna betydelse är legalitetsprincipen också grundlagsfäst genom den i 1 kap. 1 § regeringsformen, RF, intagna bestämmelsen om att "den offentliga makten utövas under lagarna". Legalitetsprincipen innebär alltså att myndigheternas maktutövning i vidsträckt mening måste ha stöd i någon av de källor som tillsammans bildar rättsordningen. Inom förvaltningsrätten är legalitetsprincipen av central betydelse eftersom kravet på författningsstöd bildar utgångspunkt för myndigheternas verksamhet såväl när det gäller att handlägga ärenden och besluta i dessa som i fråga om annan verksamhet som en myndighet bedriver.

Objektivitetsprincipen är på samma sätt som legalitetsprincipen ett grundläggande kännetecken för en rättsstat. Principens kärna kan beskrivas som en skyldighet att agera sakligt och opartiskt. Bestämmelser som syftar till att garantera saklighet och opartiskhet inom den offentliga förvaltningen finns i såväl grundlag som vanlig lag. Enligt 1 kap. 9 § RF ska domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. Principen kommer också till uttryck i såväl Europakonventionen som EU-rätten. När det gäller bestämmelser i vanlig lag är regler om jäv (bl.a. i 11 § förvaltningslagen [2017:900], FL) det mest typiska exemplet. Inom förvaltningsrätten innebär objektivitetsprincipen ett förbud för myndigheterna att låta sig vägledas av andra intressen än dem som de är satta att tillgodose eller att grunda sina avgöranden på hänsyn till andra omständigheter än sådana som enligt tillämpliga författningar får beaktas vid prövningen av ett ärende. Myndigheterna får alltså inte låta sig påverkas av omständigheter om de är ovidkommande.

¹⁰⁰ Helene Andersson a.a. s. 89.

Proportionalitetsprincipen är också central för kännetecknandet av en rättsstat. Förenklat kan man säga att proportionalitetsprincipen innebär att en ingripande åtgärd ska vara ägnad att tillgodose det åsyftade ändamålet, vara nödvändig för att uppnå detta ändamål och medföra fördelar som står i rimlig proportion till den skada som åtgärden förorsakar. Det ska alltså finnas en balans mellan mål och medel. Principen är också central inom det EU-rättsliga systemet och är en av de allmänna rättsprinciper som ges närmast konstitutionell status vid all unionsrättslig tillämpning. Den begränsar unionsinstitutionernas handlingsfrihet i förhållande till medlemsstaterna och markerar en gräns för vilka bördor som kan läggas på medborgarna med stöd av EU-rätten. Även Europakonventionen, som gäller som lag, genomsyras av proportionalitetsprincipen. Flera av artiklarna i konventionen tar sikte på att det ska göras avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen. På motsvarande sätt som inom EU-rätten kräver den konventionsrättsliga proportionalitetsprincipen att en ingripande åtgärd ska vara lämplig, nödvändig och proportionerlig i strikt mening för att kunna accepteras. Proportionalitetsprincipen kommer bl.a. till uttryck i 2 kap. 15 § första stycket RF och även i samma kapitel 20–23 §§ i fråga om den bedömning som ska göras när relativa rättigheter begränsas i lag eller genom annan författning.

Dessa tre principer är numera även kodifierade i 5 § FL. Principerna ska således genomsyra all verksamhet vid myndigheterna.

7.2 Sammanfattande slutsatser

Mot bakgrund av vad som redovisats enligt ovan får det anses klarlagt av såväl Europadomstolen som EU-domstolen att det inte strider mot rådande rättssäkerhetskrav att en myndighet både utreder och fattar beslut i konkurrensärenden. Detta förutsätter dock att en full domstolsprövning är möjlig, både rättslig och i sak, av myndighetsbeslutet. Samma bedömning har gjorts av domstolarna oavsett om ärendet har avsett karteller eller missbruk av dominerande ställning.

Det bör noteras att den svenska rättsordningen alltid tillhandahåller en fullständig prövning i domstol av statliga förvaltningsmyndigheters beslut. Svenska domstolar har full behörighet att överpröva ett myndighetsbeslut på alla punkter, såväl sakliga som rättsliga, och kan ändra beslutet fullt ut. Denna ordning gäller således för beslut som redan i dagsläget fattas av Konkurrensverket och någon ändring av detta inför att Konkurrensverket eventuellt ges en utökad beslutanderätt gällande sanktionsavgifter är inte aktuell.

Vid en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket i fråga om konkurrensskadeavgifter och utredningsskadeavgifter skulle Sverige därmed uppfylla de rätts-säkerhetskrav som finns såväl inom ramen för Europakonventionen som för EU:s rättighetsstadga.

Inte heller vid beaktande av legalitetsprincipen, objektivitetsprincipen och proportionalitetsprincipen är slutsatsen att dessa lägger hinder i vägen för att Konkurrensverket både utreder och fattar beslut i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift.

Det kan avslutningsvis konstateras att det enligt svensk förvaltningsrättslig tradition är vanligt att myndigheter har beslutanderätt och det finns inte heller något hinder mot att en tillsynsmyndighet både utövar tillsyn och fattar beslut om bl.a. sanktioner.

8 Överväganden avseende hur Konkurrensverket bör organiseras om myndigheten ges utökad beslutanderätt i sanktionsfrågor

8.1 Utgångspunkter

Syftet med att ge Konkurrensverket beslutanderätt i fråga om konkurrensskadeavgift och utredningsskadeavgift är att öka effektiviteten i handläggningen av ärenden och processen i övrigt.¹⁰¹ Det är tänkt att med en utökad beslutanderätt ska beslut i första instans kunna fattas vid en tidigare tidpunkt än vad som är möjligt i dag och att även processen i domstol ska effektiviseras. Samtidigt måste förtroendet för myndigheten upprätthållas och beslutsfattandet måste präglas av ett oberoende och objektivitet.

I bedömningen av hur organisationen bör utformas vid en utökad beslutanderätt är det en naturlig utgångspunkt att myndigheten redan i dag har beslutanderätt i vissa frågor. Konkurrensverket får besluta att ålägga ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete och missbruk av dominerande ställning i konkurrenslagen (2008:579), KL, och motsvarande bestämmelser i EUF-fördraget, och besluta om förbud eller åläggande mot företagskoncentrationer. Sådana beslut kan ofta få större konsekvenser för berörda företag än en sanktionsavgift, något som är viktigt att ha i åtanke när omfattningen av eventuella förändringar till följd av en utökad beslutanderätt övervägs.

I samband med att Konkurrensverket den 1 januari 2018 gavs utökad beslutanderätt i ärenden avseende företagskoncentrationer införde verket vissa ändringar i handlägningsprocesserna. Ändringarna bestod i att chefsjuristens och chefsekonomens roller i kvalitetssäkringen ändrades så att de i koncentrationsärenden inte involveras i det faktiska utredningsarbetet innan ärendena är färdiga för beslut av generaldirektören. Syftet var att tydliggöra och förstärka dessa chefstjänstemäns särskilda ansvar som rådgivare åt generaldirektören i ekonomiska respektive juridiska frågor inför beslut i ärendena. Dessutom infördes ett mer formaliserat s.k. muntligt förfarande i koncentrationsärenden. Vid ett muntligt förfarande i koncentrationsärenden deltar även generaldirektören. Ordföranden vid mötet utses av generaldirektören. Chefsjuristen och chefsekonomen närvarar också vid det muntliga förfarandet, men har inte rollen som ordförande.

¹⁰¹ Ds 2020:3 s. 62.

Vid en utökad beslutanderätt i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift har Konkurrensverket övervägt om den nuvarande beslutsordningen ska förstärkas på ett liknande sätt som när det gäller beslutanderätt i fråga om företagskoncentrationer. Dock omfattar beslutanderätten enligt det nya förslaget fler ärendetyper. Det finns även ett antal andra ärendetyper enligt KL, inklusive de som kommer att införas till följd av genomförandet av direktivet, där de åtgärder som vidtas mot konkurrensbegränsningar kan ha ingripande följder för de företag som utreds. Det innebär att övervägandena blir mer omfattande eftersom merparten av konkurrenstillsynsutredningarna berörs. Detta påverkar slutsatserna rörande vilka förändringar som är lämpliga.

Det är viktigt att framhålla att det även finns andra sätt att tillgodose intresset av åtskillnad mellan utredande och beslutande funktioner samt säkerställa en förutsebar och objektiv process än genom den nuvarande ordningen. Till exempel har Statskontoret, efter att muntligen ha fått olika alternativ presenterade, framfört att ett "kollegialt beslutande råd" är ett intressant alternativ som borde utredas vidare. Vägledning kan även exempelvis hittas i Konkurrenskommissionens remissvar på betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket.¹⁰² Konkurrenskommissionen framhåller att ett sätt att hantera rättssäkerhetsaspekter vid en utökad beslutanderätt är att besluten ska fattas av en styrelse. Konkurrenskommissionen lyfter dock också fram att det kan finnas en lösning inom ramen för Konkurrensverkets fortsatta ställning som enrådgivningsmyndighet, exempelvis i form av att ett kollegialt beslutande råd inrättas som inte har befattning med den handläggning som föregår det formella beslutet. I sammanhanget bör också framhållas att majoriteten av remissinstanserna och samtliga experter som yttrat sig över betänkandet inte haft några invändningar mot Konkurrensverkets ledningsform i sig. Synpunkterna har i stället handlat om att det tydligt bör framgå att myndighetens utredande och beslutsfattande verksamhet inte sammanblandas.

I nästa avsnitt presenteras sådana förändringar som Konkurrensverket redan har genomfört eller planerar att införa i syfte att förstärka den interna kvalitetssäkring och säkerställa ett välgrundat beslutsfattande. Dessa åtgärder utgör en del av det löpande utvecklings- och förbättringsarbetet och kommer i huvudsak att genomföras oberoende av om Konkurrensverket får en utökad beslutanderätt eller inte ifråga om sanktioner. I efterföljande avsnitt redovisas olika organisatoriska lösningar som kan övervägas, i tillägg till redan genomförda och planerade interna förändringar, om regeringen anser det motiverat i syfte att ytterligare stärka beslutsprocessen. För- och nackdelar med alternativen presenteras. Slutligen redovisar Konkurrensverket en sammanfattande bedömning av olika alternativ att organisera myndigheten vid en utökad beslutanderätt.

¹⁰² SOU 2016:49.

8.2 Genomförda och planerade åtgärder för att stärka den interna kvalitetssäkringen

En effektiv tillsyn innebär, enligt de resultatindikatorer som Konkurrensverket har valt, en tydlig satsning på de ärenden som har prioriterats och ett snabbt avslut av de ärenden som bedöms ha liten chans att nå önskat resultat eller som av andra skäl inte ska prioriteras. Detta ställer krav på väl avvägda, preciserade och tydligt avgränsade utredningar. Att löpande utveckla och förstärka den interna kvalitetssäkringen är därför av största vikt. Vid en samlad avvägning har Konkurrensverket beslutat om följande åtgärder¹⁰³ som antingen har genomförts eller som är på väg att genomföras:

- Enligt Konkurrensverkets arbetsordning ska chefsjuristen och chefsekonomen närvara vid föredragning inför generaldirektören, om det inte bedöms som uppenbarligen obehövt. Därmed säkerställs att generaldirektören har stöd från chefsjuristen och chefsekonomen vid alla samråds- och beslutsföredragningar inom bl.a. konkurrenstillsynen.
- Formaliserade tremånaders och niomånaders avstämningar i tillsynsärenden har införts på enhetsöverskridande nivå. Syftet är att stämma av om den initiala prioriteringsgrunden alltså är giltig vid på förhand angivna tidpunkter och att säkerställa att utredningar som inte bedöms sannolika att leda till ett ingripande inte pågår längre än nödvändigt.
- En formaliserad struktur för tydlig loggning av interna avstämningar och andra kontroller har införts. Syftet är att säkerställa att dessa alltid genomförs och dokumenteras i alla ärenden.
- Så kallade operativa styrmöten har införts vid två tillfällen under utredningen. Vid mötena deltar chefsjuristen, chefsekonomen, projektledaren och ansvarig chef/projektägare.
 - Det första operativa styrmötet hålls före det att projektgruppen har utarbetat ett utkast till beslut. Ett av huvudsyftena med mötet är att säkerställa att chefsjuristen och chefsekonomen delar projektets bedömning av inriktningen på den fortsatta utredningen.
 - Det andra operativa styrmötet äger rum efter att tillsynsobjektet har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på utkastet till beslut. Ett av huvudsyftena med mötet är att möjliggöra för chefsjuristen och chefsekonomen att säkerställa att de synpunkter och eventuella invändningar som framförts har beaktats.

¹⁰³ Konkurrensverket har i detta utvecklingsarbete beaktat de synpunkter som Riksrevisionen framför i granskningsrapporten Konkurrensverkets tillsyn – förutsättningar för effektivt resursutnyttjande (RIR 2019:26).

- Samtliga utredningar och domstolsprocesser utvärderas efter genomförandet i syfte att dra lärdomar och löpande förbättra effektiviteten. På ledningsnivå görs årligen även en utvärdering av det senaste årets prioriteringar.
- Konkurrensverket avser att låta genomföra en extern utvärdering av verkets domstolsprocesser i Patent- och marknadsdomstolarna sedan införandet av den nya domstolsordningen i september 2016. Utvärderingen ska fokusera på orsakerna till att Konkurrensverket inte fått gehör i Patent- och marknadsöverdomstolen och särskilt i vilken mån åtgärder behöver vidtas för att stärka utredningen och bevisning om sakförhållanden i relation till de beviskrav som domstolen uppställt, om verket gjort en felaktig bedömning av rättsläget i enlighet med svensk och EU-rättslig praxis och verkets processföring i domstol. Syftet är att få en överblick över styrkor och svagheter i Konkurrensverkets processföring samt att få förslag på förbättringsåtgärder för att uppnå en mer effektiv och framgångsrik tillsyn.
- För att förebygga potentiella intressekonflikter har Konkurrensverket antagit etiska riktlinjer för all personal som i flera avseenden går utöver de krav som ställs enligt lag. Exempelvis kan nämnas tillåtna och otillåtna gåvor, jävssituationer och finansiella instrument, där rutinerna har formaliserats och kraven på Konkurrensverkets medarbetare är striktare än de krav som ställs på offentliga tjänstemän i allmänhet.

Utvecklingsarbetet syftar till att höja kvaliteten samt uppnå en ökad tydlighet och enhetlig struktur i utredningarna för att säkerställa effektiviteten.

Avsikten är att ytterligare förändringar ska genomföras som syftar till att stärka den interna kvalitetssäkringen och detta oavsett om beslutsfattandet sker kollegialt eller av generaldirektören. Dessa förändringar består i korthet av följande:

- Inrätta en ny funktion med uppgift att ansvara för frågor relaterade till parternas processuella rättigheter under utredningen. Funktionen ska organisatoriskt vara fristående från utrednings-, chefsekonom- och rättsenheterna. I ansvaret för den nya funktionen ingår också att ansvara för de muntliga förfarandena. Exempel på processuella rättigheter är möjligheten till möten mellan parten och myndigheten, kommunikeringskyldigheten, partens tillgång till ärendeakten, möjligheten för parten att yttra sig över myndighetens invändningar, krav på myndigheten att avsluta ärenden inom rimlig tid, skydd för sekretessbelagda uppgifter och rutiner för skriftliga begäran om uppgifter.

- En del av organisationen som inte har varit involverad i utredningen tidigare ska granska utredningens överväganden och förslag till beslut, inklusive eventuella sanktioner, innan ett slutligt beslut fattas. I detta ingår att kritiskt och aktivt ifrågasätta samt identifiera eventuella svagheter i beslutsförslaget. Därigenom tillförs ytterligare ett perspektiv inför myndighetens ställningstagande utöver befintliga beredningsprocesser. Syftet är att ge beslutsfattaren ytterligare råd inför beslutet.

Dessa förändringar kommer att regleras i Konkurrensverkets föreskrifter om arbetsordning.

- Interna tidsfrister införs, där avvikelser kan ske endast efter godkännande av generaldirektören eller av den som denne utser. Syftet är att säkerställa att utredningarna bedrivs effektivt och i enlighet med fastställda tidsplaner.

Om Konkurrensverket ges beslutanderätt kommer ytterligare en åtgärd att vidtas. Det muntliga förfarandet i ärenden som kan resultera i konkurrenskadeavgift kommer då att ske inför myndighetens beslutsfattare på motsvarande sätt som redan gäller när Konkurrensverket fattar beslut i fråga om företagskoncentrationer.

Sammantaget anser Konkurrensverket att det mot bakgrund av redan genomförda och planerade åtgärder inte finns några rättsliga krav som föranleder en ändrad arbetsordning. Om regeringen av andra skäl gör bedömningen att beslutsfattandet ska ske i kollegial form har Konkurrensverket även övervägt möjligheterna att myndigheten ombildas till en styrelsemyndighet eller att inrätta ett beslutsorgan med intern respektive extern sammanfattning. Dessa olika alternativ för kollegialt beslutsfattande redovisas i de följande avsnitten.

8.3 Styrelsemyndighet

8.3.1 Överväganden vid byte av ledningsform till styrelsemyndighet

Ett argument som har framförts i diskussionen om huruvida Konkurrensverket bör ombildas till styrelsemyndighet vid en eventuell utökad beslutanderätt är att det på grund av verksamhetens art anses mindre lämpligt att en enda person är ansvarig för myndighetens beslut. Exempelvis framför Statskontoret i sitt remissvar på betänkandet En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket¹⁰⁴ att ett mycket stort ansvar för beslutsfattandet skulle läggas på en enskild ämbetsman om Konkurrensverket fortsätter som enrådsmyndighet. Myndigheter som delegerats jämförbara uppgifter, såsom Finansinspektionen och Post- och telestyrelsen, är styrelsemyndigheter. Statskontoret anser att en styrelse för Konkurrensverket inte

¹⁰⁴ SOU 2016:49.

nödvändigtvis behöver vara direkt delaktig i själva beslutsfattandet om konkurrensskadeavgifter och företagskoncentrationer, men att en sådan kan ha en positiv inverkan på förtroendet för verkets beslutsfattande i dessa frågor.

Även Stockholms tingsrätt, Advokatsamfundet och Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet anser i sina remissvar att Konkurrensverket bör byta ledningsform till styrelsemyndighet vid en utökad beslutanderätt. De tre senare remissinstansernas svar skiljer sig dock från Statskontorets genom att det huvudsakliga skälet för ett byte av ledningsform grundar sig på argumentet att Konkurrensverket genom en styrelse skulle få ett beslutsfattande tydligt skilt från myndighetens utredande funktion.

8.3.2 Styrelseformens lämplighet i detta fall

I bedömningen av om det är lämpligt att byta ledningsform vid en eventuell utökad beslutanderätt anser Konkurrensverket att en avvägning bör göras mellan vad som är effektivt, rimligt och ändamålsenligt. Genom att ombilda Konkurrensverket till en styrelsemyndighet, och låta styrelsen vara delaktig i själva beslutsfattandet, skulle beslutsfattandet bli tydligt skilt från myndighetens utredande funktion. Konkurrensverket skulle vidare få en förstärkt ledning med breddad kompetens vilket möjligen skulle medföra större förtroende för myndighetens beslutsfattande.

Samtidigt är en omorganisation av Konkurrensverket, vilket ett byte av ledningsform innebär, en ingripande åtgärd. En omorganisation skulle innebära stora ekonomiska och organisatoriska konsekvenser som måste tas i beaktande. Hänsyn måste också tas till att en omorganisation kan ta tid och inverka störande på den löpande verksamheten. Vidare anser Konkurrensverket att det bör vägas in att samarbetet och den löpande dialogen mellan generaldirektören och Regeringskansliet, liksom myndigheten i övrigt, fungerar väl. Konkurrensverket har inte heller några sådana reglerande uppgifter, som t.ex. Finansinspektionen eller Post- och telestyrelsen, som i sig kan tala för en styrelse som lämplig ledningsform. Dessutom är antalet ärenden som hanteras på Konkurrensverket under ett år och som innebär ett slutligt ställningstagande i sak, avseende t.ex. sanktionsavgifter, begränsat. Mot denna bakgrund, samt de överväganden som presenteras i avsnitt 5.2 om vad som gäller generellt för val av styrelseform, bedömer Konkurrensverket sammanfattningsvis att ett byte av ledningsform inte är ändamålsenligt som en konsekvens av en eventuell utökad beslutanderätt.

8.4 Beslutsorgan med intern sammansättning

För att uppnå ett kollegialt beslutsfattande och tydliggöra skillnaden mellan den utredande och beslutande verksamheten har Konkurrensverket övervägt möjligheten att inrätta ett internt kollegialt beslutsorgan.

Ett internt kollegialt beslutsfattande inom Konkurrensverket skulle kunna åstadkommas genom att chefsjuristen och chefsekonomen helt avskiljs från den utredande verksamheten och formellt deltar i beslutsfattandet i ärenden om sanktionsavgifter tillsammans med generaldirektören. Detta innebär att den beslutande funktionen inom Konkurrensverket helt skulle skiljas från den utredande och därvid bemannas av erfarna medarbetare med stor kunskap om sakområdet och om myndighetens verksamhet. En sådan ordning påminner i stor utsträckning om det förfarande som i viss utsträckning redan används i ärenden om företagskoncentrationer, där chefsjuristen och chefsekonomen hålls utanför det faktiska utredningsarbetet för att sedan stötta generaldirektören i beslutsfattandet.

En nackdel med att chefsjuristen och chefsekonomen ytterligare avskiljs från den utredande verksamheten är att deras uppgift att säkerställa utredningskvaliteten blir svårare att utföra när de deltar i ärendenas handläggning först i samband med beslutsstadiet. Deras kompetens tas till vara först när ett ärende bedöms vara klart för beslut. Detta är i och för sig fallet redan i dag när det gäller koncentrationer, men det skulle enligt Konkurrensverkets bedömning medföra en effektivitetsförlust att använda sig av en sådan ordning i fler typer av ärenden. Detta talar emot den nu diskuterade lösningen.

Vidare försvårar ett sådant upplägg för chefsjuristen och chefsekonomen att ha personal- och arbetsmiljöansvar över medarbetare som deltar i det faktiska utredningsarbetet på rätts- och chefsekonomenheterna, eller vid olika avstämningar som exempelvis bevis- och ekonomiföredragning. Ett sådant ansvar förutsätter kunskap om medarbetarnas arbetsuppgifter och arbetsförhållanden.

Ett alternativ som också övervägts är att bemanna ett internt beslutsorgan med andra personer inom Konkurrensverket än chefsjuristen och chefsekonomen. Även dessa andra tjänstemän skulle behöva vara åtskilda från den utredande verksamheten för att kunna delta i besluten tillsammans med generaldirektören. Arbetsinsatsen skulle vara begränsad för dessa tjänstemän eftersom de endast skulle komma att involveras inför beslutsfattandet i ett fåtal ärenden per år. Det skulle också vara svårt att hitta andra lämpliga arbetsuppgifter för sådana kvalificerade tjänstemän som inte innebär en sammanblandning med utredningsverksamheten under övrig tid. Med de begränsade resurser som Konkurrensverket förfogar över skulle denna lösning också riskera att försvaga resurstilldelningen till utredningsverksamheten.

Ett argument som i likhet med nuvarande ordning skulle tala för att det är ändamålsenligt att Konkurrensverket organiserar sin verksamhet så som redovisats i detta avsnitt är att det går snabbt att möta förändrade omständigheter inom området som påverkar beslutsfunktionen. Om Konkurrensverket tillsätter ledamöterna i beslutsfunktionen kan myndigheten även säkerställa att ledamöterna har all den kompetens som krävs. Detta argument, som talar för att Konkurrensverket internt ska få bestämma hur beslutsfunktionen ska utformas, är emellertid samtidigt argument mot detsamma. Att myndigheten självt kan ändra hur ett internt sammansatt beslutsorgan ska vara utformat kan innebära att beslutsfunktionen uppfattas vara mindre solid. Det interna organets faktiska oberoende inom ramen för en enrådighetsmyndighet kan vidare ifrågasättas. Denna omständighet gör att Konkurrensverket inte anser att inrättandet av ett internt beslutsorgan är ett ändamålsenligt alternativ i nuläget och inte heller vid en utökad beslutanderätt. Denna bedömning gäller oavsett om det är chefsjuristen och chefsekonomen eller andra tjänstemän som ingår i det interna beslutsorganet.

Konkurrensverket har därför även övervägt ett alternativ för kollegialt beslutsfattande genom ett särskilt beslutsorgan med delvis extern sammansättning.

8.5 Särskilt beslutsorgan med delvis extern sammansättning

Som redovisats i avsnitt 5.3 finns det i en svensk förvaltningskontext ett antal exempel på särskilda beslutsorgan som har inrättats för att fatta beslut i vissa ärenden och som är separerade från myndighetens utredande verksamhet. Sådana särskilda beslutsorgan regleras normalt i myndigheternas instruktion eller annan författning.

Konkurrensverket har övervägt om det är ändamålsenligt att inrätta ett sådant särskilt beslutsorgan för ett kollegialt beslutsfattande utan att verkets ledningsform ändras och utan att det i praktiken medför en extra beslutsinstans mellan Konkurrensverket och domstol. I det följande redovisas dessa överväganden samt de närmare formerna för hur ett sådant särskilt beslutsorgan skulle kunna inrättas.

8.5.1 Beslutsorganets sammansättning

En första fråga att överväga är hur ett sådant beslutsorgan, om det ska inrättas, skulle kunna utformas sett till storlek och sammansättning.

Givet att Konkurrensverket är en enrådighetsmyndighet och att ett särskilt beslutsorgan skulle fatta beslut på Konkurrensverkets vägnar faller det sig naturligt att myndighetschefen skulle ingå i beslutsorganet och vara ordförande.

När det gäller antalet ledamöter bör detta hållas nere så långt möjligt för att tillgodose att det särskilda beslutsorganet kan upprätthålla effektivitet och flexibilitet. Konkurrensverket menar därför att det torde vara tillräckligt med två ledamöter utöver myndighetschefen. Varje ledamot behöver ha en ersättare. Ordförandens ersättare bör vara en representant från Konkurrensverket. Rådet bör vara beslutsfört när samtliga ledamöter eller deras ersättare är närvarande. Om Konkurrensverket skulle utse ledamöterna i beslutsorganet kan det finnas en risk att ledamöternas oberoende ifrågasätts. Konkurrensverket bedömer därför att regeringen bör utse samtliga externa ledamöter och deras ersättare.

En annan fråga att ta ställning till är vilken kompetens som ledamöterna bör ha. Det framstår som självklart att uppställa ett krav på att de externa ledamöterna ska ha särskild kunskap om förhållanden som har betydelse för Konkurrensverkets verksamhet. Något sådant krav finns inte skäl att formellt uppställa gentemot myndighetschefen eftersom denne utses av regeringen utifrån en gedigen kravprofil. Åtminstone en av de tre ledamöterna bör vara lagfaren, vilket säkerställer att beslutsorganet alltid har juridisk kompetens. Det framstår som naturligt att beslutsorganets ledamöter sammantaget även bör ha kvalificerad erfarenhet av konkurrens ekonomi och konkurrensrätt, vilket kan anses innefattas i begreppet särskild kunskap om förhållanden som har betydelse för Konkurrensverkets verksamhet. Det kan vara så att en och samma ledamot kan uppfylla mer än en av dessa kvalifikationer. Eftersom myndighetschefen bör ingå i beslutsorganet och dennes bakgrund kan variera bör det hållas öppet om det är en av de externa ledamöterna som ska vara lagfaren eller om detta kvalifikationskrav tillgodoses genom myndighetschefen. Det bör således vara upp till regeringen vid utnämmandet av de externa ledamöterna att säkerställa en lämplig sammansättning som uppfyller de krav som anges i författning.

Sammanfattningsvis anser Konkurrensverket således att om ett särskilt beslutsorgan ska inrättas bör det ledas av verkets generaldirektör som ordförande och bestå av två externa ledamöter som utses av regeringen och som ska ha särskild kunskap om förhållanden av betydelse för Konkurrensverkets verksamhet. Åtminstone en av de tre ledamöterna i beslutsorganet bör vara lagfaren.

8.5.2 Behov av reglering i vissa andra frågor

Det särskilda beslutsorganets självständighet, effektivitet och objektivitet regleras lämpligen genom sådana normalt förekommande bestämmelser om att beslutsorganet ansvarar för sina beslut och att Konkurrensverket ansvarar för att organet får tillräckliga resurser för sin verksamhet samt att dess verksamhet bedrivs författningssenligt och effektivt.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Jfr t.ex. 21 och 22 §§ förordningen (2010:1062) med instruktion för Myndigheten för press, radio och tv angående Granskningsnämnden samt 19 § förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket angående Regelrådet.

När det gäller frågan om muntlig handläggning är det mycket ovanligt i svensk förvaltningsrättslig tradition att införa en domstolsliknande process på myndighetsnivå, varför de skäl som ligger till grund för en sådan ordning måste vara mycket starka. Konkurrensverket anser inte att det finns sådana skäl i detta fall även om regeringen beslutar att ärendena ska avgöras av ett särskilt beslutsorgan. I enlighet med 9 § förvaltningslagen (2017:900), FL, ges utrymme för muntlig handläggning vid prövningen av ett ärende. Konkurrensverket tillämpar också muntlig handläggning i en större utsträckning än vad FL kräver, framförallt genom att erbjuda muntliga förfaranden. Även i de fall beslut ska fattas av ett särskilt beslutsorgan bör det muntliga förfarandet ske inför beslutsfattarna inom ramen för FL:s bestämmelser. Konkurrensverket anser således inte att det krävs någon ytterligare reglering om muntlig handläggning, utöver den som följer av FL om det införs ett särskilt beslutsorgan.

Ett beslutsorgan bör, i likhet med kollegialt beslutsfattande i domstol fatta beslut med enkel majoritet. En bestämmelse som reglerar denna ordning återfinns i 29 § FL och är således tillämplig vid beslutsfattande i ett särskilt beslutsorgan. Frågan om utslagsröst är inte aktuell eftersom ett beslutsorgan, om det införs enligt Konkurrensverkets överväganden, bör bestå av tre ledamöter.

Om regeringen inför ett eventuellt ikraftträdande förbereder utnämmandet av externa ledamöter i beslutsorganet saknas behov av övergångsbestämmelser.

8.5.3 Vilka beslut bör överlämnas till ett särskilt beslutsorgan om ett sådant inrättas?

En annan fråga att ta ställning till om ett särskilt beslutsorgan skulle inrättas är vilka av Konkurrensverkets beslut som lämpligen bör fattas av ett sådant beslutsorgan och i vilka fall myndighetschefen även fortsättningsvis bör ha mandat att själv fatta beslut (eller delegera i arbetsordningen).

Konkurrens- och utredningsskadeavgift

En utgångspunkt är att förslaget i promemorian Konkurrensverkets befogenheter¹⁰⁶ innebär att Konkurrensverket ges en utökad beslutanderätt i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift. Det är också en utökad beslutanderätt i just dessa avseenden som har föranlett de fördjupade överväganden avseende myndighetens beslutsfattande som regeringen har initierat genom bl.a. förevarande uppdrag.

¹⁰⁶ Ds 2020:3.

En fråga att överväga är om nivån på avgiften skulle ha betydelse för vilka beslut som det externa organet skulle involveras i. Enligt Konkurrensverket framstår det närmast som självklart att samtliga beslut där konkurrensskadeavgift fastställs bör underställas beslutsorganet om det inrättas ett sådant. Detta gäller oaktat att konkurrensskadeavgift i vissa fall kan fastställas till relativt blygsamma belopp, exempelvis om avgiften fastställs till ett lågt belopp till följd av bestämmelserna om nedsättning av konkurrensskadeavgift.

Genom genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2019/1¹⁰⁷ och förslagen i nämnda promemoria kommer medlemmar i en sammanslutning av företag under vissa förutsättningar att kunna påföras betalningsskyldighet för sådana konkurrensskadeavgifter som sammanslutningen har påförts. Detta kan bli aktuellt om sammanslutningen inte erlägger full betalning (enligt promemorians förslag till 3 kap. 23 b § KL). Konkurrensverket har inte identifierat några tungt vägande skäl för att beslutsfattandet i fråga om betalningsansvar för medlemmarna ska följa en annan ordning än när konkurrensskadeavgiften fastställs för sammanslutningen av företag. Om ett beslutsorgan inrättas bör det således besluta även i dessa ärenden.

Motsvarande överväganden som nyss redovisats beträffande konkurrensskadeavgift gör sig till viss del gällande när det gäller utredningsskadeavgift. Ett beslut om utredningsskadeavgift innebär dock inte ett ställningstagande avseende konkurrensreglernas tillämplighet. Det har, i motsats till ett avgörande om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § KL,¹⁰⁸ inte heller någon betydelse i ett eventuellt efterföljande mål om skadestånd. Typiskt sett kan en utredningsskadeavgift inte anses vara lika ingripande för företagen som en konkurrensskadeavgift. Det gör att skälen för att besluten om utredningsskadeavgift skulle överföras till ett beslutsorgan inte väger lika tungt. Det förhållandet att det är fråga om en ny form av avgift som, åtminstone i vissa fall, kan antas komma att uppgå till kännbara belopp, kan däremot tala för att om ett beslutsorgan inrättas bör det även vara behörigt i frågor om utredningsskadeavgift.

En fråga som Konkurrensverket avser att återkomma till nedan är om beslutsorganet ändå av effektivitetsskäl bör kunna överlåta till myndighetschefen att själv fatta beslut i sådana avgiftsärenden som är av enklare beskaffenhet.

Andra åtgärder mot konkurrensbegränsningar

Det framstår inte som självklart att ett externt beslutsorgan, om det inrättas, skulle fatta beslut i fler frågor än när det gäller fastställande av sanktioner i form av konkurrens- och utredningsskadeavgift. Som nämns ovan är det sanktionsfrågorna som föranlett de förnyade övervägandena från regeringens sida och som lett till att

¹⁰⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1 av den 11 december 2018 om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden och konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad.

¹⁰⁸ Se 5 kap. 9 § konkurrensskadelagen (2016:964).

Konkurrensverket fått nu aktuellt uppdrag. Verket har, mot bakgrund av den utveckling som skett på området, ändå funnit anledning att bedöma frågan i ett vidare perspektiv med särskilt fokus på andra kategorier av beslut i konkurrensärenden som kan anses vara av större vikt för företagen.

I fråga om andra åtgärder mot konkurrensbegränsningar, såsom ålägganden och godtagande av åtaganden från företag, har Konkurrensverket redan beslutanderätt och i nuläget är det således myndighetschefen som fattar beslut.

Därutöver innebär genomförandet av direktiv 2019/1 enligt förslagen i promemorian att Konkurrensverket ska få fatta beslut i fler frågor än tidigare för att få konkurrensbegränsningar att upphöra eller konstatera förekomsten av sådana. Enligt promemorians förslag införs en ny bestämmelse, 3 kap. 1 a § KL, i enlighet med direktivet, enligt vilken Konkurrensverket i beslut kommer att kunna fastställa att ett företag har överträtt konkurrensreglerna. Även om ett sådant fastställande som sådant inte inbegriper någon sanktion kan det få andra konsekvenser för företaget. Bland annat får frågan om en överträdelse av konkurrensrätten har skett inte tas upp till ny prövning inom ramen för en eventuell efterföljande skadeståndstalan som bygger på den överträdelse som fastställts i beslutet.¹⁰⁹

Samma rättskraft i skadeståndsmål gäller för beslut om ålägganden enligt 3 kap. 1 § KL. En annan aspekt att beakta är att det föreslås i promemorian att ett nytt andra stycke införs i denna bestämmelse som klargör att Konkurrensverket kan ålägga företag att genomföra strukturella förändringar för att få en överträdelse av konkurrensreglerna att upphöra.

Konkurrensverket bedömer att beslut enligt 3 kap. 1 och 1 a §§ KL som utgångspunkt kan ha sådan betydelse för de berörda företagens affärsverksamheter att de, i vissa fall, skulle kunna vara av större betydelse för företagen än ett beslut om konkurrens- eller utredningsskadeavgift. Detta talar för att det bör övervägas att inkludera även ålägganden enligt 3 kap. 1 och 1 a §§ KL i de beslut som ett särskilt beslutsorgan skulle kunna fatta.

Interimistiska ålägganden regleras i 3 kap. 3 § KL. Sådana beslut är till sin natur såväl brådskande som begränsade i tiden. Interimistiska beslut kan visserligen få betydande verkningar för företagen men de innebär inte att Konkurrensverket gör något slutligt ställningstagande i sak och sådana beslut har inte rättskraft i eventuella skadeståndsmål. De föregås inte heller av något muntligt förfarande och kräver skyndsamt hantering. Enligt Konkurrensverkets bedömning talar dessa skäl för att beslut i interimistiska frågor inte ska överlämnas till ett särskilt beslutsorgan, utan att de ska kunna avgöras av myndighetschefen.

¹⁰⁹ Se 5 kap. 9 § konkurrensskadelagen (2016:964), lydelse enligt Konkurrensverkets befogenheter (Ds 2020:3).

Även när det gäller åtaganden enligt 3 kap. 4 § KL gör sig andra överväganden gällande än i fråga om ålägganden enligt 3 kap. 1 eller 1 a §§ KL. Beslut om att godta ett åtagande fattas i ett skede då Konkurrensverket inte har tagit slutlig ställning till om det skett en överträdelse. Åtagande lämnas på initiativ av företaget och vanligtvis har företagen önskemål om att frågan om åtagandet ska godtas, och utredningen avslutas, ska avgöras skyndsamt. Ett beslut om att godta ett åtagande går inte heller att överklaga. Eftersom samma aspekter inte gör sig gällande som i fråga om vissa andra former av åtgärder mot konkurrensbegränsningar anser Konkurrensverket att det inte vore ändamålsenligt att överlämna beslutsfattandet i denna del till ett särskilt beslutsorgan om ett sådant inrättas.

Beslut i fråga om företagskoncentrationer

Sedan den 1 januari 2018 kan Konkurrensverket fatta beslut om förbud och ålägganden när det gäller företagskoncentrationer. Det är således myndighetschefen som fattar dessa beslut i dag. Vid införandet av den utökade beslutanderätten i fråga om koncentrationer bedömde regeringen, som framgått ovan, att den ordning som dittills tillämpats hade fungerat väl och att det saknades skäl att ändra formerna för beslutsfattandet.¹¹⁰

När det gäller koncentrationsärenden bör det beaktas att sådana utredningar inte rör misstänkta överträdelser av de konkurrensrättsliga förbuden, utan grundas på ett anmälningsförfarande. Vidare gäller det lagstadgade tidsfrister inom vilka myndigheten kan ingripa mot sådana koncentrationer som bedöms ha konkurrensskadliga effekter. Enligt Konkurrensverket är det angeläget att formerna för myndighetens beslutsfattande inte ändras på ett sätt som riskerar att äventyra effektiviteten i koncentrationsprövningen. Samtidigt är det svårt att se att det inom kategorin företagskoncentrationer finns ärenden som typiskt sett kan anses vara av enkel karaktär.

Det finns därför skäl både för och emot att beslutsfattande i fråga om företagskoncentrationer förs över till ett särskilt externt beslutsorgan om ett sådant inrättas. Om det anses önskvärt att uppnå ett enhetligt beslutsfattande i frågor av större vikt där Konkurrensverket har beslutanderätt kan ett alternativ i stället vara att det särskilda beslutsorganet som utgångspunkt är behörigt att besluta i fråga om förbud och åläggande mot företagskoncentrationer enligt 4 kap. 1–3 §§ KL men att det i förordningstext görs ett generellt undantag för beslut som behöver fattas skyndsamt.

Vad gäller åtagande i koncentrationsärenden finns det enligt Konkurrensverket starka skäl för att sådana beslut ska fattas av myndighetschefen. Dels behöver beslut fattas inom mycket snäva tidsramar, dels lämnas åtaganden på företagens initiativ och ett godkännande av en koncentration med beaktande av ett åtagande går inte heller att överklaga.

¹¹⁰ Prop. 2017/18:15 s. 25.

Ärenden som avgörs i domstol i första instans

I vissa andra frågor på konkurrensområdet har det inte föreslagits att Konkurrensverket ska fatta beslut som första instans. När det gäller förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet respektive näringsförbud till följd av kartellöverträdelser behöver Konkurrensverket alljämt väcka talan i domstol. Därmed uppkommer inte samma frågeställning om åtskillnad mellan utredande och beslutande verksamhet som när Konkurrensverket har, eller kommer att ges, beslutanderätt i första instans. För att inte tynga instansordningen med risk för minskad effektivitet menar Konkurrensverket att det inte vore motiverat att låta ett särskilt beslutsorgan fatta beslut om att ansöka om stämning i stället för myndighetschefen. Konkurrensverkets generaldirektör bör således under alla förhållanden besluta i frågor som avgörs av domstol i första instans. Det gäller även i fråga om Konkurrensverket ska vända sig till domstol och begära utdömmande av ett vite som fastställts av Konkurrensverket.

Om det skulle föreslås en utökad beslutanderätt för Konkurrensverket gällande förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet bör det särskilda beslutsorganet även ges befogenheten att fatta sådana beslut.

I sammanhanget kan nämnas att Konkurrensverket inte heller har identifierat skäl att överlämna sådana beslut som verket fattar inom ramen för sitt tillsynsuppdrag inom offentlig upphandling till ett särskilt beslutsorgan. När det gäller sanktioner (upphandlingsskadeavgift) avgörs frågan av domstol i första instans och nuvarande ordning får generellt sett anses fungera väl.

Ärenden av enklare beskaffenhet eller sådana som måste avgöras skyndsamt

En fråga är om det särskilda beslutsorganet behöver fatta beslut i alla de frågor där utgångspunkten är att ansvaret vilar på beslutsorganet. För att inte betunga beslutsorganet i onödan bör det enligt Konkurrensverket vara möjligt för myndighetschefen eller dennes ersättare att avgöra vissa ärenden av enklare beskaffenhet. Ett ärende av enklare beskaffenhet kan tänkas vara påförande av utredningsskadeavgift med lågt belopp. Även ärenden om konkurrensskadeavgift där sakomständigheterna är klara och den rättsliga bedömningen inte ifrågasätts av företagen, dvs. sådana ärenden som i nuvarande ordning kan avgöras genom ett avgiftsföreläggande, kan vara tänkbara.

För att inte fördröja beslutsfattandet i ärenden av brådskande natur bör myndighetschefen ensamt kunna avgöra även sådana ärenden. Detta gäller, förutom interimistiska beslut som enligt verkets mening som utgångspunkt inte bör underställas beslutsorganet (se ovan), även vissa beslut som ett särskilt beslutsorgan som utgångspunkt har att besluta om. Det kan exempelvis tänkas att det kan uppkomma behov av att fatta beslut skyndsamt vid prövningen av vissa företagskoncentrationer om det annars finns risk att Konkurrensverket inte skulle kunna ingripa på ett effektivt sätt. Det går inte heller att förutse alla situationer där ett skyndsamt ingripande kan vara nödvändigt. Myndighetschefen bör därför kunna fatta beslut även i

ärenden som måste avgöras skyndsamt. Sådana beslut som myndighetschefen fattar bör anmälas till rådet vid nästa sammanträde.

Beslut som inte innebär ett ställningstagande i sak

För att inte skapa en mer betungande ordning än nödvändigt bedömer Konkurrensverket vidare att ett särskilt beslutsorgan inte bör besluta i frågor som inte innebär ett slutligt ställningstagande i sak. Exempelvis innebär ett beslut om att återkalla gruppundantag för ett enskilt avtal som har följder som är oförenliga med 2 kap. 2 § KL inte att avtalet bedöms strida mot konkurrensreglerna, utan endast att det skapas möjlighet för myndigheten att ingripa mot avtalet med stöd av t.ex. 3 kap. 1 eller 1 a § KL om utredningen skulle visa att det är motiverat. Ett beslut om åläggande skulle, i enlighet med övervägandena ovan, kunna underställas beslutsorganet och detta vore enligt Konkurrensverkets bedömning fullt tillräckligt. Samma bedömning görs i fråga om återkallelser av undantag enligt artikel 29.2 i förordning 1/2003.

För tydlighetens skull kan det slutligen framhållas att Konkurrensverket anser att beslutsorganet inte heller behöver involveras i beslut om att inte utreda en fråga vidare, i beslut om utredningsåtgärder eller i andra fall där något slutligt ingripande i sak inte är aktuellt.

8.6 Sammanfattande bedömning

I dagsläget är parterna i Konkurrensverkets utredningar tillförsäkrade ett transparent och objektivt utredningsförfarande i enlighet med svensk förvaltningsrättslig tradition och nationella samt internationella rättssäkerhetskrav. I likhet med all offentlig förvaltning ställs det vidare höga krav på oberoende och objektivitet hos Konkurrensverkets medarbetare. Konkurrensverket har nyligen fastställt etiska riktlinjer för all personal som går utöver de krav som ställs enligt lag. Enligt gällande ordning på Konkurrensverket granskas sakomständigheter och slutsatser i verkets utredningar inom konkurrenstillsynen vid ett flertal tillfällen under utredningens gång och av flera olika kategorier av medarbetare och chefstjänstemän. Om Konkurrensverket ges beslutanderätt i fråga om konkurrensskadeavgifter kommer parterna även ha möjlighet till ett muntligt förfarande inför beslutsfattaren i likhet med den ordning som för närvarande tillämpas i ärenden om företagskoncentrationer. Vid själva beslutsfattandet har generaldirektören stöd av chefsjuristen och chefsekonomen, vilka har det övergripande ansvaret för juridisk respektive ekonomisk analys i Konkurrensverkets verksamhet inklusive enskilda tillsynsärenden. Den ordning som tillämpas på Konkurrensverket uppfyller även de internationella rekommendationerna på området.

Så som redovisats i avsnitt 8.2 bedriver Konkurrensverket ett kontinuerligt utvecklings- och kvalitetssäkrande arbete. Inom ramen för detta avser myndigheten att genomföra flera förbättringsåtgärder utöver de som redan genomförts på senare tid. Bland annat avser Konkurrensverket att vid sidan av den nuvarande beslutsberedningen inrätta en särskild funktion, helt skild från den utredande verksamheten, som ska ansvara för frågor relaterade till parternas processuella rättigheter under utredningen. Vidare kommer en del av organisationen som inte har varit involverad i utredningen tidigare att granska utredningens överväganden och förslag till beslut, inklusive eventuella sanktioner, innan ett slutligt beslut fattas. I detta ingår att kritiskt och aktivt ifrågasätta samt identifiera eventuella svagheter i beslutsförslaget. Därigenom tillförs ytterligare ett perspektiv inför myndighetens ställningstagande utöver befintliga beredningsprocesser. Konkurrensverket avser även att införa interna tidsfrister där avvikelser endast kan ske efter godkännande av generaldirektören eller av den som denne utser. Syftet är att säkerställa att utredningarna bedrivs effektivt och i enlighet med fastställda tidsplaner.

Vid en jämförelse med andra myndigheter i Sverige, och särskilt de som beslutar om sanktionsavgifter och som inte har någon särskild beslutsordning reglerad i instruktion (se kapitel 6), har inte framkommit några egentliga skäl för att Konkurrensverket behöver organiseras på ett visst sätt för att ges behörighet att fatta beslut i sanktionsärenden.

Sammantaget bedömer Konkurrensverket att det, inte heller vid en utökad beslutanderätt avseende konkurrens- och utredningsskadeavgift, finns några rättsliga skäl som föranleder att formerna för beslutsfattandet ändras.

Konkurrensverket anser också att det finns ett flertal invändningar mot att inrätta ett kollegialt beslutsfattande med ledamöter bestående av anställda tjänstemän inom ramen för en enrådighetsmyndighet på ett sätt som tillämpas av vissa konkurrensmyndigheter inom EU. Detta gäller oavsett vilken roll tjänstemännen har och om dessa personer skulle ha personal- och arbetsmiljöansvar för medarbetare som involveras i olika skeden av utredningen eller kvalitetssäkringen eller inte. Konkurrensverket har inte heller funnit några exempel på att en sådan ordning inrättats på andra jämförbara svenska förvaltningsmyndigheter.

Om regeringen mot denna bakgrund av andra än rättsliga skäl gör bedömningen att ett kollegialt beslutsfattande bör införas vid en utökad beslutanderätt anser verket att ordningen med ett särskilt beslutsorgan som regleras i myndighetens instruktion (se avsnitt 8.5) är den mest ändamålsenliga åtgärden. Genom en sådan ordning bibehålls en relativt stor flexibilitet samtidigt som beslutsfattandet i vissa frågor sker kollegialt.

När det gäller avvägningarna rörande vilka beslut som bör överlämnas till ett sådant externt beslutsorgan finns det skäl som talar för att begränsa det till att endast avse sanktioner i konkurrensärenden. Samtidigt finns det skäl som talar för att även överlämna beslut om utredningsskadeavgift samt beslut om vissa andra typer av åtgärder mot konkurrensbegränsningar och i företagskoncentrationsärenden till beslutsorganet. I det författningsförslag som Konkurrensverket lämnar inkluderas därför beslut rörande åläggande om att få konkurrensbegränsningar att upphöra samt konstaterande av att en överträdelse av konkurrensreglerna har skett samt beslut om förbud och åläggande i koncentrationsärenden. Även andra avvägningar kan dock göras. Detta är något som regeringen ytterst behöver ta ställning till om det anses lämpligt att inrätta ett särskilt externt beslutsorgan.

Några författningsändringar är inte nödvändiga om beslut även fortsättningsvis ska fattas av myndighetschefen. Författningsförslag vid införandet av ett externt beslutsorgan presenteras i kapitel 10.

9 Konsekvensanalys

9.1 Interna genomförda och planerade förändringar

Förändringar i linje med de åtgärder som beskrivs i avsnitt 8.2 kommer att genomföras oavsett om Konkurrensverket ges utökad beslutanderätt. Med en utökad beslutanderätt bedömer Konkurrensverket dock att förändringarna blir än mer angelägna.

Kostnaden för att bemanna de nya ansvarsområden som presenteras i avsnitt 8.2, dvs. den nya funktionen som ska ansvara för processuella frågor samt inrättande av den del av organisationen som kritiskt ska granska beslutsutkast utöver nuvarande beredningsprocesser, uppgår till drygt fyra miljoner kronor per år. Detta motsvarar cirka fyra seniora årsarbetskrafter.

Syftet med att inrätta dessa nya ansvarsområden är att skapa en ökad tilltro för Konkurrensverkets interna processer. Konkurrensverket bedömer att detta, i kombination med de förändringar som redan genomförts, skulle medföra ett stärkt förtroende för konkurrenstillsynsverksamheten.

9.2 Ett externt beslutsorgan

Det externa beslutsorganet ska enligt förslaget kunna besluta om konkurrensskadeavgift och utredningsskadeavgift, ålägganden eller fastställande av att konkurrensreglerna har överträtts samt förbud eller ålägganden i koncentrationsärenden. Antalet ärenden som avslutats på något av dessa sätt har varierat över tid. Tendensen har de senaste åren varit att det genomsnittliga antalet ärenden sjunkit. Konkurrensverkets avsikt är dock att antalet ingripanden ska öka. Dessutom tillkommer den nya utredningsskadeavgiften. Även införandet av de övriga skärpta möjligheterna till ingripanden som följer av direktivet kan förväntas öka antalet beslut. Sammanfattningsvis gör Konkurrensverket bedömningen att antalet ärenden kommer att öka.

Enligt förslaget ska dock ärenden av enklare beskaffenhet eller där beslut behöver fattas skyndsamt kunna avgöras av myndighetschefen även i de fall det som utgångspunkt är beslutsorganet som är behörigt att fatta besluten. Uppskattningsvis är det rimligt att anta att detta rör en betydande del av ärendena; troligen en större del av utredningsskadeavgiftsärendena. Sammanlagt återstår uppskattningsvis cirka fem ärenden per år som beslutsorganet kommer att fatta beslut i.

Ersättningen till beslutsorganets ledamöter följer av förordningen (1992:1299) om ersättning för uppdrag i statliga styrelser, nämnder och råd m.m. Ersättning utges per sammanträde och i förhållande till i förordningen angiven klass. För ett råd som är placerat i klass b utgår ersättning om 2 250 kr per sammanträde för externa ledamöter.

Eftersom ett muntligt förfarande utgör ett eget sammanträde i den mening som avses i förordningen bedöms ersättningen till de externa ledamöterna uppgå till cirka 9 000 kr per ärende. Till detta kommer ersättning för resa och uppehälle. Sammantaget uppgår kostnaden därmed till cirka 70 000 kr per år. Ersättning för eventuellt förlorad arbetsinkomst tillkommer.

En konsekvens av inrättandet av ett externt beslutsorgan är ett kollegialt beslutsfattande med en majoritet externa ledamöter. Detta medför fördelar i form av att extra kompetens, som inte har varit involverad i utredningarna, kan bidra med sin expertis i beslutsfattandet.

Lösningen med ett externt beslutsorgan kan möjligtvis riskera att medföra vissa effektivitetsminskningar. Konkurrensverket har identifierat avskrivning i ett tidigt skede av utredningar som inte har förutsättningar att slutföras med någon typ av åtgärd som en viktig resultatindikator. Konkurrensverket gör bedömningen att täta avstämningar med generaldirektören under utredningarnas gång är en framgångsfaktor för att reducera handläggningstiderna. Om ett externt beslutsorgan, som inte har följt och påverkat utredningarna över tid, tillkommer ökar möjligen risken för att ärenden avslutas utan åtgärd i ett senare skede än vad som annars skulle ha skett.

Vidare kan inte uteslutas att ytterligare utredningsåtgärder eller analys kan behöva vidtas i ett sent skede av utredningen till följd av synpunkter från beslutsorganet, vilket skulle kunna innebära en förlängning av handläggningstiden.

Ett externt beslutsorgan medför också en fördröjningsrisk i betydelsen att föredragningar och muntliga förfaranden behöver planeras och samordnas med två externa personer som troligen har många andra åtaganden vid sidan om sitt uppdrag för Konkurrensverket. Detta medför en risk för ökade handläggningstider.

10 Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket

Regeringen föreskriver ifråga om förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket

dels att rubriken närmast före 14 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas sju nya paragrafer, 14, 14 a, 14 b, 14 c, 14 d, 14 e och 15 a §§ av följande lydelse.

Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen

14 § Inom Konkurrensverket finns ett särskilt beslutsorgan som benämns Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen. Rådet ska fatta följande beslut enligt konkurrenslagen (2008:579):

1. åläggande enligt 3 kap. 1 §,
2. beslut om att överträdelse skett enligt 3 kap. 1 a §¹,
3. beslut om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 eller 23 b² §§,
4. förbud enligt 4 kap. 1 §,
5. åläggande enligt 4 kap. 2 eller 3 §§, och
6. beslut om utredningsskadeavgift enligt 5 kap. 21 §³.

14 a § Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen består av myndighetschefen, som är ordförande och två andra ledamöter. De externa ledamöterna ska ha särskilda kunskaper om förhållanden som har betydelse för Konkurrensverkets verksamhet. En av rådets ledamöter ska vara lagfaren. Varje ledamot ska ha en ersättare. Ordförandens ersättare ska vara en representant från Konkurrensverket.

14 b § Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen är beslutsfört när samtliga ledamöter eller deras ersättare är närvarande.

14 c § Ärenden av enklare beskaffenhet eller sådana som måste avgöras skyndsamt får avgöras av ordföranden eller dennes ersättare. Ett sådant beslut ska anmälas vid nästa sammanträde med rådet.

14 d § Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen ansvarar för sina beslut.
Rådet ansvarar för sin verksamhet inför myndighetens ledning.

¹ Lydelse enligt Konkurrensverkets befogenheter (Ds 2020:3).

² Lydelse enligt Konkurrensverkets befogenheter (Ds 2020:3).

³ Lydelse enligt Konkurrensverkets befogenheter (Ds 2020:3).

14 e § Konkurrensverkets ledning ansvarar inför regeringen för att Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen tilldelas resurser för sin verksamhet, att verksamheten bedrivs författningsenligt och effektivt och att den redovisas på ett tillförlitligt sätt.

15 a § Regeringen utser de externa ledamöterna och deras ersättare i Rådet för vissa beslut enligt konkurrenslagen för en bestämd tid.

Denna förordning träder i kraft den 4 februari 2021.

Näringsdepartementet

2020-02-13
N2020/00320/MKKonkurrensverket
103 85 Stockholm

KONKURRENSVERKET	
2020-02-20	
Avd	AF
Dnr	143/2020
KSnr	1.1 Aktbil 1

Uppdrag att undersöka om ett genomförande av förslaget om utökad beslutanderätt föranleder organisatoriska förändringar för Konkurrensverket

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Konkurrensverket att undersöka om ett genomförande av förslaget om utökad beslutanderätt för Konkurrensverket i ärenden om konkurrens- och utredningsskadeavgift föranleder organisatoriska förändringar inom verket. Konkurrensverket ska i arbetet se över den interna beslutsfunktionen och uppdelningen mellan utredande och beslutande funktioner i verkets tillsynsverksamhet i syfte att säkerställa en rättssäker ordning. Konkurrensverket ska även redovisa relevanta rekommendationer inom området från t.ex. OECD och hur andra jämförbara konkurrensmyndigheter inom EU har löst frågan.

Konkurrensverket ska lämna nödvändiga författningsförslag. Eventuella kostnader och andra konsekvenser, särskilt verksamhetsmässiga, ekonomiska och personella, ska redovisas. Konkurrensverket ska inhämta synpunkter från Statskontoret och andra relevanta aktörer.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 30 april 2020.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen beslutade den 30 april 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att utreda förutsättningarna för att ge Konkurrensverket utökad beslutanderätt i bl.a. ärenden om konkurrensskadeavgift. I juni 2016 överlämnade utredningen sitt betänkande En utökad beslutanderätt för Konkurrensverket

(SOU 2016:49). Utredningen föreslog att Konkurrensverket ges utökad beslutanderätt i bl.a. ärenden om konkurrensskadeavgift.

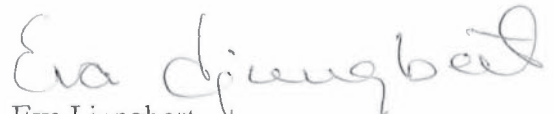
Utredningens betänkande remitterades. Flera remissinstanser underströk vikten av att nogra överväga utformningen av Konkurrensverkets beslutsbefogenhet och den processuella ordning som skulle gälla för verkets utredande och beslutande funktioner. Det framfördes bl.a. att om förslaget genomförs bör det ställas höga krav på en välavvägd och genomtänkt intern organisation med klar och tydlig funktionsfördelning för att säkerställa beslutens kvalitet, beslutsprocessens rättssäkerhet och undvika risken för s.k. konfirmeringsbias. Det framfördes även att den nya ordningen bör visa full respekt för EU:s allmänna rättsprinciper och att det för förtroendet för myndigheten och ytterst för hela rättsprocessen är av stor vikt att det tydligt framgår att myndighetens utredande och beslutsfattande verksamhet inte sammanblandas.

Som ett led i genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1 av den 11 december 2018 om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad föreslås i departementspromemorian Konkurrensverkets befogenheter (Ds 2020:3) en ny sanktion, utredningsskadeavgift, som ska betalas av företagen. Enligt förslagen i departementspromemorian ska utredningsskadeavgiften betalas av ett företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte iakttar ett beslut som rör utredningen av en överträdelse av konkurrensreglerna. Avgiften ska enligt förslaget beslutas av Konkurrensverket. I departementspromemorian föreslås även att beslut om konkurrensskadeavgift ska fattas av Konkurrensverket.

På regeringens vägnar

Ibrahim Baylan

Eva Ljungbert

Kopia till
Statsrådsberedningen, SAM och EUKANSLIET
Justitiedepartementet, DOM
Utrikesdepartementet, HI IM
Finansdepartementet, BA, ESA, KO, OU och SFÖ
Statskontoret

Bilaga 2

Särskilda beslutsorgan i andra myndigheter

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Skolverket, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Lärarnas ansvarsnämnd - Prövar fråga om varning, återkallelse av lärarlegitimation o.d. - 9 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Särskild sakkunskap och praktisk erfarenhet.	Regeringen	Skollagen (2010:800) och myndighetsinstruktionen
Skolverket, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Rådet för dansarutbildning - Ansvar för organisation och urvalsprocess till utbildningen - 7 till 11 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Kunskap om dansprofessionen, grundskolan och gymnasieskolan.	Ordförande med ersättare utses av regeringen, övriga ledamöter av myndigheten.	Myndighetsinstruktionen
Överklagandenämnden för studiestöd, enrådighetsmyndighet	Överklagandenämnden - Avgör ärenden om överklaganden enligt studiestödslagen m.m. - 8 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Myndighetschefen är en ledamot och ska vara eller ha varit ordinarie domare. Av övriga ledamöter ska 2 vara jurister, 2 ha särskild insikt i de studerandes förhållanden och 1 ha särskild sakkunskap om utbildningsväsendet.	Regeringen	Studiestödslagen. (1999:1395) och myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Myndigheten för press, radio och tv, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Granskningsnämnden. - Övervakar om program som har sänts står i överensstämmelse med radio- och tv-lagen och villkoren för tjänsterna m.m. - 7 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Inga formella krav.	Regeringen	Radio- och tv-lagen (2010:696) och myndighetsinstruktionen
Myndigheten för press, radio och tv, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Mediestödsnämnden - Beslutar avseende presstöd och mediestöd - Högst 14 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Brottsoffermyndigheten, enrådighetsmyndighet	Nämnden för brottsskadeersättning - Ska avgöra ärenden enligt brottsskadelagen m.m. - 6 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Inga formella krav.	Regeringen	Brottskadelagen (2014:322) och myndighetsinstruktionen
Myndigheten för tillgängliga medier, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Taltidningsnämnden - Beslutar om statligt stöd till radio- och kassettidningar och taltidningar samt om mottagarutrustning samt ägnar sig åt information och utveckling m.m. - Högst 9 ledamöter.	Ordförande ska vara eller ha varit ordinarie domare.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Socialstyrelsen, styrelsemyndighet	Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga, sociala och medicinska frågor - Avgör rättsmedicinska ärenden, ärenden om fastställande av könstillhörighet, tillstånd till ingrepp i könsorgan, tillstånd till sterilisering, tillstånd till ingående av äktenskap, tillstånd till abort, ärenden om insemination m.m. - 1 ordförande med 2 ersättare samt det antal ledamöter som regeringen bestämmer.	Erfarenhet som lagfaren domare.	Ledamöterna utses av regeringen för en bestämd tid efter förslag från Socialstyrelsen. Ledamöter som kan anses företräda allmänhetens intresse utses dock av regeringen för en bestämd tid.	Regeringen, delvis efter förslag från Socialstyrelsen.	Myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Revisorsinspektionen, enrådighetsmyndighet	Tillsynsnämnden för revisorer - Beslutar om disciplinära åtgärder, lämnar förhandsbesked och avgör i övrigt ärenden av principiell karaktär som rör myndighetsutövning mot enskilda - 9 ledamöter.	Ska vara jurister med domarerfarenhet.	Av de andra ledamöterna ska 2 vara auktoriserade eller godkända revisorer. Övriga ledamöter ska ha erfarenhet från verksamhet som berörs av revision.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Länsstyrelsen i Örebro län, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Kampsportsdelegationen - Prövning avseende tillstånd att anordna kampsportsmatcher - 3 ledamöter.	Ska vara jurister med domarerfarenhet.	Ska vara 1 medicinskt sakkunnig och 1 sakkunnig i idrott med kunskap om kampsporters regelverk.	Ordförande med ersättare utses av regeringen, övriga ledamöter av myndigheten efter förslag av Socialstyrelsen respektive Sveriges riksidrottsförbund.	Förordningen (2006:1068) om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher och myndighetsinstruktionen
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, nämndmyndighet	Skyddsregistreringsdelegationen - Fattar beslut om kvalificerad skyddsidentitet i fråga om vissa poliser och Säpoanställda - Högst 5 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare eller ha annan motsvarande juridisk erfarenhet.	1 av de övriga ledamöterna ska ha särskild erfarenhet av verksamhet som avser folkbokföring.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, nämndmyndighet	Registerkontrolldelegationen - Beslutar om uppgifter som kommit fram vid registerkontroll ska lämnas ut för säkerhetsprövning - Högst 5 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare eller ha annan motsvarande juridisk erfarenhet.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Fastighetsmäklarinspektionen, enrådighetsmyndighet	Disciplinnämnden - Prövar frågor avseende fastighetsmäklares registrering i disciplinfrågor. Ledamöterna utses av regeringen - Högst 8 ledamöter.	Ska vara jurister med domarerfarenhet.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Försvarsmakten, enrådgivningsmyndighet	Försvarsmaktens nämnd för kvalificerade skyddsidentiteter - Beslutar avseende kvalificerade skyddsidentiteter för vissa tjänstemän i Försvarsmakten - Högst 5 ledamöter.	Ska vara eller ha varit ordinarie domare eller ha motsvarande erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete.	Minst 1 övrig ledamot ska ha särskild erfarenhet av verksamhet som avser folkbokföring.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Skatteverket, styrelsemyndighet	Nämnden för dödförklaring - Beslutar om dödförklaring - 5 ledamöter.	Ska vara jurister med domarerfarenhet.	Inga formella krav.	Myndigheten	Myndighetsinstruktionen och lagen (2005:130) om dödförklaring
Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, enrådgivningsmyndigheter	Miljöprövningsdelegationer - Prövar frågor om miljöfarlig verksamhet m.m. - Det antal ledamöter som verksamheten kräver; i det enskilda fallet fattas beslut av 2 ledamöter - 1 ordförande och 1 miljöskakkunnig.	Ska vara lagfaren och ha särskild erfarenhet av miljöfrågor och andra frågor som behandlas i miljöbalken.	Ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och särskild erfarenhet av frågor om skydd för människors hälsa och miljön.	Regeringen, efter anmälan av landshövdingen.	Förordning (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer
Länsstyrelserna i Norrbottens, Västernorrlands, Västmanlands, Kalmar och Västra Götalands län, enrådgivningsmyndigheter	Vattendelegationer - Ansvarar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön - Högst 11 ledamöter.	Landshövdingen är ordförande.	Ska bestå av sakkunniga företrädare för länsstyrelser och andra sakkunniga.	Regeringen	Förordningen (2017:872) om vattendelegationer.
Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, enrådgivningsmyndigheter	Delegationen för rennäringsfrågor - Avgör frågor som rör rennäringsområden med ansvarsområden som är fastställda av länsstyrelsen - 7 ledamöter.	Landshövdingen är ordförande.	3 ledamöter och deras ersättare ska vara rennäringsutövare i en sameby som är registrerad hos sametinget.	Myndigheten - i fråga om rennäringsutövarna efter samråd med Sametinget.	Förordningen (2017:871) om rennäringsdelegationer

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Samtliga länsstyrelser	Viltförvaltningsdelegationer - Beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltning o.d. - 15 ledamöter.	Landshövdingen är ordförande.	5 ledamöter är politiska företrädare, 1 ledamot har särskild kunskap i frågor om trafiksäkerhet och illegal jakt, 1 ledamot representerar jakt- och viltvårdsintresset, 2 ledamöter representerar naturvårdsintresset, 1 ledamot representerar friluftsintrasset, 1 ledamot representerar ägare och brukare av jordbruksmark, 1 ledamot representerar lokalt näringsliv och turism, 1 ledamot som representerar skogsnäringen, och 1 ledamot representerar natur- och ekoturismföretagen.	Regeringen. De politiska företrädarna och ledamoten med särskild kunskap i frågor om trafiksäkerhet och illegal jakt utses efter förslag av regionen respektive polismyndigheten. Övriga ledamöter utses efter förslag av den eller de berörda intresseorganisationerna i länet.	Förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer
Etikprövningsmyndigheten, enrådighetsmyndighet	Rådet för att utse ledamöter och ersättare - Ska utse samtliga ledamöter och ersättare i en avdelning i myndigheten utom ordförande och ersättare för ordföranden - 7 ledamöter.	Myndighetschefen är ordförande.	Övriga ledamöter är ordförandena i verksamhetsregionerna.	Regeringen har tidigare utsett myndighetschef och regionordförande.	Förordningen (2018:1879) med instruktion för Etikprövningsmyndigheten
Socialstyrelsen, styrelsemyndighet	Nämnden för nationell hög-specialiserad vård - Fattar beslut om villkor för att bedriva nationell högkvalificerad vård samt återkallelse av sådant tillstånd - 7 ledamöter.	Ordföranden och dennes ersättare ska vara representanter från Socialstyrelsen.	Övriga ledamöter och deras ersättare ska representera regionerna.	Regeringen utser regionernas representanter.	Myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Myndigheten för stöd till trossamfund, enrådighetsmyndighet	Rådet för beslut om statsbidrag till trossamfund - Beslutar om olika statsbidrag till trossamfund - Högst 5 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav (förtydligande; myndighetschefen är inte ledamot i rådet, men föredragande).	Regeringen utser ledamöterna efter nominering av ett råd med representanter för vissa trossamfund och samverkansorgan.	Myndighetsinstruktionen
Kammarkollegiet, enrådighetsmyndighet	Fonddelegationen - Beslutar om långsiktig placeringsinriktning, ramar och riktlinjer för hantering av de risker som är förenade med kapitalförvaltningen och andra strategiska frågor avseende kapitalförvaltningen - Högst 7 ledamöter.	Myndighetschefen är ordförande.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Riksgäldskontoret, styrelsemyndighet	Resolutionsdelegationen - Beslutar i frågor av principiell karaktär eller av större betydelse eller som avser föreskrifter enligt lagen (2015:1016) om resolution, lagen (2015:1017) om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut, lagen (1999:158) om investerarskydd och lagen (1995:1571) om insättningsgaranti m.m. - Högst 7 ledamöter.	Myndighetschefen är ordförande.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, enrådighetsmyndighet	Forskarrådet - Beslutar om hur Formas anslag ska fördelas, strategiska beslut om forskningens inriktning o.d. - avseende miljöarbete och miljö kvalitetsmål - Högst 12 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen utser ordföranden samt 4 andra ledamöter. 7 av ledamöterna utses enligt förordningen (2012:520) om elektorsförsamling vid forskningsråd och ämnesråd.	Myndighetsinstruktionen
SMHI, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Nationella expertrådet för klimatanpassning - Ska vart femte år besluta om en rapport angående klimatanpassning - 7 till 9 ledamöter.	Inga formella krav.	Rådet ska bestå av ledamöter som tillsammans har kompetens inom områdena areella näringar, fysisk planering, hälsa, industri, innovation, klimatologi, krisberedskap, miljö, offentlig förvaltning och samhällsekonomi.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Specialpedagogiska skolmyndigheten	Nämnden för mottagande i specialskolan och för Rh-anpassad utbildning - Prövar om mottagande i specialskola och antagning till Rh-anpassad utbildning vid vissa gymnasieskolor m.m. - 7 till 11 ledamöter.	Inga formella krav.	I nämnden ska det finnas företrädare för grundskolan, grundskolskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasieskolan samt för personer med rörelsehinder.	Myndigheten	Myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Skolforskningsinstitutet, enrådighetsmyndighet	Skolforskningsnämnden - Beslutar om vilka systematiska översikter som ska göras och om att utlysa medel för praktisknära forskning - Högst 11 ledamöter.	Inga formella krav.	Myndighetschefen ska vara en av ledamöterna. I övrigt inga formella krav.	Ledamöterna utses av regeringen, varav 1 efter förslag från Vetenskapsrådet.	Myndighetsinstruktionen
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Nämnden för läkemedelsförmåner - Beslutar om riktlinjer och andra frågor om läkemedelsförmåner - 7 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav (förtydligande; myndighetschefen är inte ledamot i rådet, men föredragande).	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Nämnden för statligt tandvårdsstöd - Beslutar om föreskrifter och allmänna råd avseende tandvårdsstöd - 4 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav [förtydligande; myndighetschefen är inte ledamot i rådet, men föredragande].	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, enrådighetsmyndighet	Rådet för evidensbaserad miljöanalys - Beslutar om och sammanställer utvärderingar, analyser o.d. avseende miljöarbete och miljökvalitetsmål - Ledamöterna utses av regeringen - Högst 11 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav [förtydligande; myndighetschefen är inte ledamot i rådet, men föredragande].	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Statens musikverk, enrådighetsmyndighet med insynsråd	Konstnärliga rådet - Prövar statsbidrag till musiklivet - Högst 9 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, enrådighetsmyndighet	Nämnden för medicinsk och social utvärdering - Fastställer slutsatser i de utvärderingar som myndigheten genomför - Högst 16 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen

Myndighet och ledningsform	Beslutsorgan, uppgift och antal ledamöter inklusive ordförande	Krav på ordförande/vice ordförande o.d.	Krav på övriga ledamöter	Vem utser ledamöterna?	Var finns regler om organet?
Boverket, enrådgivningsmyndighet med insynsråd	Samlingslokaldelegationen - Prövar statligt stöd till allmänna samlingslokaler, vissa icke-statliga kulturlokaler och folkparksteatrar - Högst 9 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Trafikverket, styrelsemyndighet	Delegationen för sjöfartsstöd - Prövar frågor om statligt bidrag till svensk sjöfart - Högst 7 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Tillväxtverket, styrelsemyndighet	Regelrådet - Ska yttra sig över konsekvensutredningar avseende förslag till föreskrifter som kan få effekter av betydelse för företag o.d. - 5 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Skatteverket, styrelsemyndighet	SPAR-nämnden - Beslutar om utlämnande av uppgifter ur SPAR - 6 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Regeringen	Myndighetsinstruktionen
Konstnärsnämnden, styrelsemyndighet	Kulturbryggan - Prövar frågor om statsbidrag till nyskapande kultur - Högst 7 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Myndigheten	Myndighetsinstruktionen
Konstnärsnämnden, styrelsemyndighet	Styrelsen för Sveriges bildkonstnärnsfond - Handlägger och avgör ärenden om ersättning till bild- och formkonstnärer - Högst 13 ledamöter.	Inga formella krav.	Inga formella krav.	Myndigheten - 7 ledamöter efter förslag av konstnärorganisationer.	Myndighetsinstruktionen

Adress 103 85 Stockholm
Telefon 08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se